

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

BARBARA KVAS
ELEKTRONSKA DEMOKRACIJA
V
SLOVENSKIH OBČINAH
DIPLOMSKO DELO

LJUBLJANA, 2006

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

BARBARA KVAS
(mentor: izr. prof. dr. Andrej A. Lukšič)
ELEKTRONSKA DEMOKRACIJA
V
SLOVENSKIH OBČINAH
DIPLOMSKO DELO

LJUBLJANA, 2006

Democracy is not something you believe
in or a place to hang your hat, but it's something you do. You participate.
If you stop doing it, democracy crumbles.

Abbie Hoffman

Demokracija ni nekaj, v kar se verjame oziroma prostor, kjer se počiva.
Demokracija je dejavnost. V demokraciji se sodeluje. Brez (so)delovanja
tudi demokracija ne more obstajati.

Abbie Hoffman

Hvala Domnu.

Barbara Kvas
E-demokracija v slovenskih občinah

I. UVOD	3
II. PSIHOLOGIJA ČLOVEKA IN POLITIKA.....	6
III. TEORIJA	11
III.I. Deliberativna demokracija	11
III. II. Elektronska demokracija	14
III.II.I. Elektronska orodja	17
a) E-dostop	18
b) E-posvetovanje oziroma e-anketa	21
c) Politični spletni dnevniki	22
č) E-peticija	25
d) E-forum	25
e) E-konzultacije	28
f) E-referendum	29
f.1) Referendum o spremembi ustave	30
f.2) Zakonodajni referendum	30
f.3) Posvetovalni referendum	31
f.4) Ljudska Iniciativa	32
g) E-volitve	36
IV. E-DEMOKRACIJA V SLOVENIJI	41
IV.I. Državna raven.....	41
IV.II. Lokalna raven.....	44
V. ANALIZA SPLETNIH STRANI OBČIN	46
V.I. E-dostop v slovenskih občinah	47
V.II. E-ankete v slovenskih občinah.....	50
V.II.I. MO Koper	52
V.II.II. MO Maribor.....	53
V.II.III. MO Nova Gorica	53
V.II.IV. MO Novo mesto.....	54
V.II.V. MO Ptuj.....	54
V.II.VI. MO Velenje.....	55
Sklep	56
V.III. E-forumi v slovenskih občinah.....	57
V.III.I. Brezovica	60
Sklep	63
VI. ANALIZA PRVIH POSKUSOV LOKALNE E-DEMOKRACIJE V SLOVENIJI LETA 2002 IN DANES	64
VII. ZAKLJUČEK.....	67

VIII. VIRI IN LITERATURA	70
IX. PRILOGE	73
IX.I. Projekt »Odpiranje komunikacijskega in odločevalskega procesa s pomočjo IKT na primeru javnih zadev v občinah«.....	73
IX.I.I. Namen projekta.....	74
IX.I.II. Osnovna struktura aplikativnega projekta	75
IX.I.III. Časovni okvir projekta	77
IX.II. Pismo župana občine Ajdovščina o zaprtju spletnega občinskega foruma.....	78
IX.III. Primer elektronskega orodja e-dostop.....	79
IX.III.I. Spletna stran E-uprava	79
IX.IV. Primer elektronskega orodja e-anketa.....	80
IX.V. Primer spletnega dnevnika.....	81
IX.V.I. Spletni dnevnik: Boris Johnson MP	81
IX.V.II. Spletni dnevnik: Margot Wallström.....	82
IX.VI. Peticije	83
IX.VI.I. Zbirka vseh peticij.....	83
IX.VI.II. Zgradba peticije	84
IX.VI.III. Zgradba peticije.....	84
IX.VI.IV. Zgradba peticije.....	85
IX.VII. 'Forum' na spletni strani Državnega zbora Slovenije.....	86
IX.VIII. Primera e-ankete v slovenskih občinah	87
IX.VIII.I. Škofja Loka	87
IX.VIII.II. Šentjernej	88
IX.IX. Forumi	89
IX.IX.I. Forum občine Brezovica	89
IX.IX.II. Županov kotiček-občina Kuzma	90
IX.X. Programski paketi foruma	91
IX.X.I. Programski paket phpBB.....	91
IX.X.II. Programski paket phorum	92
IX.XI. Projekt edemokracija.com	93
IX.XI.I. Uvodna stran	93
IX.XI.II.I. E-mesto Velenje (začetna stran danes)	94
IX.XI.II.II. E-mesto Velenje (»Aktualna tema« danes)	95
IX.XI.III.I. E-regija Nova Gorica (začetna stran danes)	96
IX.XI.III.II. E-regija Nova Gorica (»Oglasna deska« danes).....	97
IX.XI.III.III. E-regija Nova Gorica (»Rezervacija sob« danes)	98
IX.XII. Spletni portal »E-demokracija.si«	99
IX.XIII. Tabela e-orodij po slovenskih občinah.....	100
IX.XIII.I. Tabela e-orodij po nepotrjenih občinah.....	104

I. UVOD

Politika je od nekdaj del človeške družbe. Politika nam oblikuje naš vsakdanjik, postavlja nam pravila, norme in nas usmerja. Demokracija je politični sistem, ki omogoča sodelovanje ljudi v kreiranju vsakdanjika.

Grška demokracija je omogočala sodelovanje svobodnim moškim, ki so se zbrali na mestnem trgu in razpravljali o določeni temi. Skupaj so debatirali in iskali rešitve, ki bi bile najbolj primerne za njihovo skupnost in razmere, v katerih so se takrat nahajali. Število ljudi, ki so takrat v takih debatah sodelovali, je bilo razmeroma majhno. Bilo jih je toliko, da so vsi prišli do besede in so vsi slišali vse.

Današnja predstavniška demokracija se razlikuje od grške demokracije. Za razliko od grške demokracije lahko danes vsi polnoletni državljani neke države sodelujemo v oblikovanju političnih odločitev. Vendar je to sodelovanje nekoliko omejeno.

Predstavniška demokracija nam na štiri leta omogoča izbiro političnih predstavnikov, ki bodo v našem imenu oblikovali politične odločitve. Izven teh štirih let smo prepuščeni predvsem nemenu opazovanju. Zainteresirani državljani imajo možnost sodelovanja v politiki preko političnih strank, civilnih društev in nevladnih organizacij. Prav tako imamo pasivno volilno pravico, ki kljub izobrazbenim, starostnim in še nekaterim drugim omejitvam, omogoča kandidature na volitvah in ob izvolitvi tudi vstop v krog političnih odločevalcev.

Vsi ljudje pa niso politično angažirani do te mere, da bi se podali v svet politike. Niso vsi pripravljeni biti politik. Vendar vsi živimo življenje, ki je v osnovi vodeno s strani politikov.

Ljudje želimo živeti dobro življenje. Življenje, ki nam bo ustrezalo. Na način, ki ne bi omejeval in nadzoroval tako, da bi dušil. Vsak človek ima določeno mišljenje, neko vizijo in način življenja, ki mu ustreza. Med ljudmi kljub temu manjka tako poguma kot

Barbara Kvas
E-demokracija v slovenskih občinah

znanja. Veliko ljudi ne ve, da politika z vsemi političnimi odločitvami močno vpliva na vsakdanjik.

Med ljudmi vlada prepričanje, da na politiko ne morejo vplivati, da so nemočni in nezmožni podajati relevantne informacije ravno o tem, kako naj bi politiki uredili življenje v volilčevo prid. Ravno tako so ljudje pozabili, kako se pravilno, civilizirano in konstruktivno debatira. Pritoževanje ljudi, ki se ne strinjajo z določeno politiko, kaže na zelo slabo politično kulturo. Politično kulturo, ki je bila v času grške demokracije dosti bolj razvita. Vseeno pa to ne velja za vse ljudi. Obstajajo izjeme, na katerih je treba graditi in poskrbeti, da bodo postale pravilo.

Čeprav je politična kultura danes na nižjem nivoju kot v času grške demokracije, pa je število ljudi, ki danes sodeluje v političnih procesih, veliko večje. Na zadnjih volitvah v Sloveniji je svoj glas za predstavnika v parlamentu oddalo 991.123 volilnih upravičencev (Volitve v državni zbor, 2004).

Kako naj torej danes naš glas pride do političnih odločevalcev? Kako naj danes državljan svoje ideje, predloge in nasvete posreduje svojemu izvoljenemu politiku, ki ga predstavlja v politični sferi? 800 000 ljudi bi se danes težko zbralo na Kongresnem trgu v Ljubljani in povedalo, kaj mislijo o zakonu, ki bo jutri vplival na njihova življenja.

Informacijsko komunikacijska tehnologija (IKT) je rešitev. Zaradi te tehnologije imamo danes zopet priložnost približati politične odločitve ljudem. Nihče si ne želi demonstracij, s katerimi ljudje izražajo nestrinjanje z odločitvijo. S tem se troši čas, denarna sredstva in ugled politika in ljudi.

Ker verjamem v dobro življenje in dejstvo, da imamo vsi pravico do besede, le če je konstruktivna in prijazna človeštvu, prav tako pa tudi v novo informacijsko tehnologijo, ki omogoča razvoj in končno predstavlja kanal, preko katerega se lahko sliši glas vsakega posameznika, sem se lotila te diplomske naloge.

Barbara Kvas
E-demokracija v slovenskih občinah

Trdim, da se v Sloveniji fenomen e-demokracije, ki v grobem pomeni možnost vsakega posameznika, da izrazi svoje želje in je s tem tudi slišan in upoštevan v političnih odločitvah, počasi razvija. Mislim, da se mora e-demokracija počasi približati tako 'navadnim' ljudem kot politikom. Politiki tega fenomena ne pozdravljajo z odprtimi rokami, vseeno pa mislim, da dopuščajo tudi to možnost.

Ker vem, da vsaka nova stvar za udomačitev v glavah ljudi in pravilno delovanje potrebuje čas in se mora izvajati na majhnih področjih, se v diplomski nalogi ukvam z elektronsko demokracijo na lokalni ravni, torej v slovenskih občinah.

Če želimo, da bi se ljudje zopet naučili konstruktivno izražati svoje želje, moramo najprej razumeti, kako danes človek deluje in vidi svet. Zato se v prvem delu lotim kratkega vpogleda v psiho človeka in kako človek dojema svet okoli sebe, predvsem z vidika politike in politične participacije.

V drugem delu se lotim dveh teoretskih razglabljanj o tem, kako je lahko mali človek slišan s strani političnih odločevalcev. Najprej se dotaknem deliberativne demokracije, v nadaljevanju pa se lotim elektronske demokracije, ki zaradi vedno bolj razvite tehnologije malemu človeku nudi vedno več možnosti za sodelovanje pri oblikovanju političnih odločitev.

V nadaljevanju se lotim praktičnega dela diplomske naloge, ki na začetku vključuje kratek pregled situacije elektronske demokracije v Sloveniji, kasneje pa se osredotočim na same občine.

V diplomski nalogi sem si izbrala metodo normativne in empirične analize. Delala sem predvsem na analizi podatkov iz različnih virov, predvsem iz knjižnih virov in dokumentov, ki so mi bili na razpolago.

V zadnjem delu diplomske naloge sem analizirala spletne strani slovenskih občin.

II. PSIHOLOGIJA ČLOVEKA IN POLITIKA

Človek je preprosto bitje. V osnovi človek želi zadostiti le osnovnim potrebam, kot so hrana, voda, streha nad glavo in osnovne psihološke potrebe, kot so varnost.

Velika večina prebivalstva skuša danes predvsem zadostiti osnovnim materialnim potrebam (prehrani, zaposlitvi, poklicu), socialnim razmeram in osebnostnim potrebam (zlasti zadovoljnemu in srečnemu življenju). S politiko se ukvarja le majhen sloj ljudi (Vreg, 2000: 192).

Politika je v življenju ljudi torej že drugotnega pomena. Veliko ljudi ne ve, kako poteka življenje v modernih državah. Ne vedo, da vsaka sprejeta politična odločitev vpliva na vsakodnevno življenje ljudi, pa naj bo to le zakon, ki prekinja utripanje zelene luči v prometu, ali pa zakon, ki prepoveduje odprtje trgovin ob nedeljah.

V slovenski raziskavi *Kakovost življenja, zdravja in živa bitja*, ki so jo izvajali na reprezentativnem vzorcu polnoletnih državljanov Slovenije in sta jo izvedla Center za javno mnenje in Center za raziskovanje družbenega komuniciranja Fakultete za družbene vede leta 1998, so anketiranci v okviru kategorije zadovoljstva z življenjem zelo nizko vrednotili politiko. Na lestvici vrednot so politiko uvrstili najnižje: samo 3.7 % jih je menilo, da je zelo pomembna vrednota, 13,8% pa, da je precej pomembna, skoraj polovica Slovencev 43,9% je menila, da ni preveč pomembna vrednota, skoraj tretjina (27,1%) pa, da sploh ni pomembna (Vreg, 2000: 92).

Ljudje se torej ukvarjajo samo s sami seboj. Okolje le pasivno dojemajo in nemo opazujejo.

Vreg v knjigi *Politično komuniciranje* pravi naslednje. »Človek se pogosto umika pred izzivi življenja v varno zavetje svojega vesolja« (Vreg, 2000: 23).

Barbara Kvas
E-demokracija v slovenskih občinah

Vreg še dodaja: »Ljudje večji del življenja preživijo kot pasivni opazovalci dogajanja v okolju: nemo se sprehajajo po ulicah, molče se izpostavljajo političnemu dogajanju, s svojega okna neprizadeti opazujejo napad huliganov na soseda, po pet ali šest ur dnevno se izpostavljajo radijskim sporočilom in televizijskim slikam« (Vreg, 2000: 23).

Kako pa pasivnost ljudi vpliva na sfero politike?

Danes je državljanstvo smatrano za pasivno, ki posledično vodi v moralno in politično pasivnost (Offe in Preuss v Smith in Connolly, 2003: 55), ki se odraža predvsem v zasmehovanju politike in v apatiji državljanov. Ker ljudje niso angažirani v politiki, politične elite niso dovolj nadzorovane, te posledično delajo predvsem v lastnem interesu. To vodi do afer in splošnega nezadovoljstva ljudi.

Apatija je velik družbeni problem. Danes se srečujemo, ravno zato, ker ljudje premalo neposredno odločajo, tudi s pojavi politične apatije (Markič v Vreg, 2000: 186).

Zelo pogosti so volilni abstinenti, ki sploh ne gredo na volitve. Sestojijo iz dveh slojev: političnih razočarancev in političnih odtujencev. Razočaranci so ljudje, ki so prej podpirali eno stranko, a se jim je zamerila, druge stranke pa se jim zdijo premalo mikavne. Njihova abstinenca pomeni negativno stališče do vseh strank, ki nastopajo na volitvah (Pečjak, 1995: 183).

Govorili smo že o neaktivnosti ljudi. Vreg razdeli državljane Slovenije na aktivne in neaktivne državljane (Vreg, 2000: 28).

Znotraj aktivnih je razdelil državljane glede na stopnjo aktivnosti.

V prvi skupini so tako imenovani »gladiatorji«, ki so nosilci političnih, poslanskih in državnih funkcij, torej so to tisti v samem političnem vrhu. Ti so nosilci javne ali strankarske funkcije, kandidati in kasneje predstavniki javnega urada. V to skupino sodijo tudi nabiralci strankinih denarnih skladov, udeleženci volilnih zborov in mitingov in

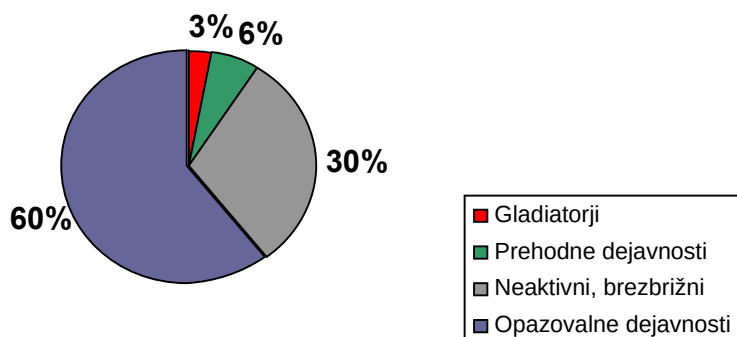
aktivni udeleženci v političnih kampanjah. V to skupino sodijo do trije odstotki državljanov Slovenije.

V drugi skupini so tako imenovani »prehodniki«. Člani te skupine so aktivisti političnih in drugih organizacij. Udeležujejo se političnih kampanj in zborov, v izbrane stranke prispevajo denar in plačujejo tudi članarine. Vzdržujejo pa tudi stike z javnimi uradniki in političnimi voditelji. V to skupino sodi 3-6 % državljanov Slovenije.

V tretji skupini aktivnežev so »opazovalci«. Državljeni, ki sodijo v to skupino, se občasno politično udeležujejo, večinoma pa so nemi opazovalci političnega dogajanja in svoja mnenja izražajo na intersubjektivni ravni, torej v krogu bližnjih, v skupini ali socialnem agregatu, kar pomeni, da so pripadniki izbrane stranke in nosijo njen znak ali propagandni plakat. »Opazovalci« lahko ob volitvah tudi skušajo vplivati na druge državljane, načenjajo politične razprave, volijo in se nevede izpostavljajo političnim stimulacijam. V to skupino po Vregovih ocenah sodi kar 60 % slovenskih državljanov.

V zadnji skupini, ki bi jo lahko ocenili kar s skupino »neaktivnežev«, so državljani Slovenije, ki so politično neaktivni in brezbrizni. Ne zaznavajo in se ne zavedajo političnih dogajanj. Po pravilu so ti državljani na robu revščine in se vsak dan ukvarjajo le z golim preživetjem. V tej skupini je pretresljivih 30% slovenskih državljanov.

Politična aktivnost v Sloveniji (2000)

Vir: Vreg, 2000: 192

Čeprav podatki kažejo, da ljudje predvsem opazujejo, pa ne moremo zanemariti tistih, ki sodelujejo ali pa želijo sodelovati, pa ne vedo kako, ali pa jim je sodelovanje onemogočeno.

V parlamentarnih demokracijah ni razvit institucionalni sistem participacije pri političnem odločanju, ki bi omogočal trajno vključevanje državljanov v neposredno in posredno odločanje o javnih zadevah (Vreg, 2000: 180).

Politični sistem torej sam onemogoča aktivne participacije državljanov. Zaradi tega se soočamo z vedno večjim prepadom med političnimi odločevalci in državljani.

Vreg (2000: 180) pravi, da je » proces odločanja zaradi tega tako odmaknjen od človeka, da ga dejansko lahko spremlja samo z množičnimi mediji. Ti s prikazovanjem dogajanj v parlamentu, vladi in političnih organizacijah vzbujaajo predstavo, da državljan tudi 'soodloča'. Dejansko samo opazuje politične razmere na malih zaslonih, posluša na radiu in jih prebira v časopisih¹.

Kot je že bilo rečeno, se vedno bolj opaža prepad med odločitvami politikov, izvoljenih vsake 4 leta, ter željami, motivi in cilji ljudi.

Prav tako so »dejanja, ozadja in interesi političnih predstavnikov in političnih odločevalcev zelo oddaljena od življenj državljanov« (Barber, Offe in Preuss in Phillips v Smith in Connelly, 2003: 54).

Mnenja o politiki, političnih problemih in o politikih pa se med posamezniki vseeno oblikujejo.

¹ Temu Vreg pravi mamilna disfunkcija množičnih medijev (Vreg, 2000: 180).

Barbara Kvas
E-demokracija v slovenskih občinah

Warren trdi, da demokracija ne deluje dobro, če posamezniki svoja stališča, predpostavke izražajo izolirano drug od drugega, kot se dogaja danes v predstavniški demokraciji (Warren v Smith in Connelly, 2003: 61).

Habermas trdi, da se individualne privatne pravice ne morejo pravilno formulirati, kaj šele implementirati, če se ljudje prej ne udeležujejo v javni debati in s tem razčistijo katera dejstva so pomembna, tako da določena dejstva razdelijo na podobna in različna in potem mobilizirajo komunikacijsko moč v diskusijo o na novo interpretiranih potrebah (Habermas v Smith in Connelly, 2003: 96).

Vreg opisuje vnos elektronske demokracije med ljudi z naslednjimi besedami: "Sodobna javnost je apatična, nezainteresirana in se niti ne prepozna. Obiti elektronske javnosti oziroma elektronske javne sfere so obiti obnove nekoliko zakrnele javnosti. Potenciali komunikacijskih tehnologij obljubjajo pestrejšie komunikacijske procese in manj izključujoče oblike participacije - medosebno komuniciranje (Vreg, 2004: 279).

III. TEORIJA

Deliberativna in elektronska demokracija sta dva teoretična okvira, ki predstavljata način, s katerim bi lahko državljani premostili prepad med sabo in političnimi odločevalci.

Najprej se bom lotila deliberativne demokracije, ki predpostavlja participacijo državljanov s pomočjo mediacije, državljanskih forumov in državljanske iniciative ter s pomočjo referendumov.

III.1. Deliberativna demokracija

Deliberativna demokracija (včasih ji rečejo tudi diskurzivna demokracija) je pojem demokracije, ki je nekakšna zmes konsenzne demokracije in predstavniške demokracije.

V nasprotju s prepričanjem tradicionalne, ekonomsko bazirane in racionalne demokratične teorije, ki se naslanja na volitve, se deliberativna demokracija opira na javno deliberacijo državljanov (Smith in Connolly, 2003: 33).

Kaj je deliberacija? Izvor: *lat.* Deliberativus- posvetovalen (Verbinc, 1976: 132)

Pojem deliberativne demokracije se je pojavil v 80-ih letih prejšnjega stoletja. Začetniki tega pojma so Bernard Manin, Joshua Cohen in Bruce Ackermann (Smith in Connolly, 2003: 67).

Vedno večje zanimanje za deliberativno demokracijo nakazuje na vedno večje nezadovoljstvo s sedanjo politično prakso in reflektira zavedanje, da so alternativne prakse možne (Smith in Connolly, 2003: 54).

Deliberativna demokracija se je razvila kot odgovor na pomanjkljivosti predstavniške demokracije. Deliberativna demokracija s predstavniško demokracijo deli željo po

Barbara Kvas
E-demokracija v slovenskih občinah

ustanavljanju institucij, ki bi reševale konflikte. Vendar se zaveda možnosti, da se bodo v procesu sodelovanja in komuniciranja, preference, vrednote in orientacije, spremenile (Miller in Phillips v Smith in Connelly, 2003: 56).

Teoretiki deliberativne demokracije so razvili tri modele, preko katerih se institucionalno implementira ideja deliberativnosti.

V nadaljevanju bom na kratko predstavila vse tri modele: mediacija, državljanski forumi in državljanske iniciative ter referendum.

Mediacija je model pogajanj med dvema stranema v sporu. Ideja deliberativne mediacije je diskusija, ki jo vodi odgovorna (pristojna) oseba oziroma mediator, ki skrbi za spoštovanje pravil diskusije in ustrezno besedo vseh sodelujočih. Ključen element je nepristranskost mediatorja. Mediator igra ključno vlogo pri vzpostavljanju ustreznih razmer za javno deliberacijo. Poskrbi za prisotnost vseh ključnih strani in za zmožnost posredovanja vseh mnenj. Skrbi tudi za popolno obveščenost vseh udeležencev in možnost preizpraševanja mnenj. Mediatorji imajo ključno vlogo tudi pri vzpostavljanju prave linije komunikacije in predstavljanju ter nadziranju komunikacij procesa javne deliberacije (Susskind in Ozzawa v Smith in Connelly, 2003: 84).

Kritiki deliberativne mediacije (Forester v Smith in Connelly, 2003: 83) pravijo, da že sam mediator in tudi sam proces deliberacije-posvetovanja vpliva na končne preference in odločitve.

Cilj mediacije je doseči dogovor, s katerim bodo vse strani zadovoljne. Mediacija sloni na prostovoljnosti in na kooperaciji. Prevladuje skupni interes in ne osebni interes (Smith in Connelly, 2003: 82).

Državljski forumi se v zadnjih letih vedno bolj uporabljajo kot sredstvo javne deliberacije o perečih javnih zadevah. Državljske forume razumemo kot deliberativne javne ankete, državljanske porote in konsenzne konference.

Skupno vsem trem oblikam državljskih forumov so naslednje značilnosti. Različni vzorci ljudi se zberejo na tri do štiri dni dolgih srečanjih, kjer poteka diskusija o zadevah, ki se tičejo javnosti. Kdor sodeluje na teh srečanjih, je izpostavljen množici informacij. Sodelujoči slišijo več različnih mnenj, lahko se poslužijo tudi izpraševanja. Seveda pa se forumi tudi razlikujejo.

Deliberativne javne ankete vključujejo od 200 do 466 državljanov, medtem ko državljske porote vključujejo le od 12 do 25 državljanov. Izbira državljanov, ki sodelujejo v anketah in porotah, poteka po določenih vzorcih. Državljeni, ki so vključeni v državljskih porotah, so izbrani glede na demografske značilnosti. Izbor na osnovi demografskih značilnost zaradi velikega števila udeležencev ni potreben. Udeleženci t.i konsenznih konferenc so izbrani glede na socio-demografske značilnosti. Vsi, ki so spodbujeni k sodelovanju, imajo že v začetnem koraku prosto izbiro sodelovanja.

Pomembno je tudi vedeti, kako v teh treh različnih oblikah forumov pridejo do končnih rezultatov. Pri porotah in konsenznih konferencah se do takšne ali drugačne kolektivne odločitve pride po določenem času deliberacije. Drugače je pri javnih anketah, kjer je odločitev oziroma mnenje vsakega državljana produkt individualnega pogleda.

Seveda pa obstajajo tudi kritiki teh forumov. Najpomembnejši so tisti, ki se bojijo manipuliranja z rezultati, ki dvomijo v poštenost in pravilnost izbiranja sodelujočih, skrbi pa jih tudi način, na kateri ti sodelujoči pridejo do odločitev (Smith in Connolly, 2003: 86-90).

Tretji model deliberativne demokracije se ukvarja z državljskimi iniciativami in referendumi. Oba procesa omogočata neposredno odločanje oziroma glasovanje državljanov. Referendum je možnost ali obveza². Iniciativa je sredstvo, s katerim lahko državljeni pod določenimi pogoji predlagajo nove zakon, ali pa predlagajo zahtevo po spremembi določenih zakonov. Zakonsko je določeno število podpisov, ki jih morajo državljeni zbrati, v določenem času, da lahko vložijo neko določeno zahtevo (Smith in Connolly, 2003: 93).

² Udeležba na referendumu ali volitvah je v Belgiji zakonsko obvezna.

Deliberativna demokracija je teorija, ki predvideva deliberacijo o določenih političnih problemih v realnem svetu, prostoru in času. Predpostavlja se, da se določena skupina ljudi zbere na istem mestu ob istem času in debatira o določenih problemih.

Elektronska demokracija pa predpostavlja virtualen svet, v katerem sta komponenta časa in prostora irelevantna. Poglejmo, kaj elektronska demokracija obsega in kaj elektronska demokracija je.

III. II. Elektronska demokracija

Kaj je e-demokracija?

Sam pojem ni nov, saj je postal osrednji predmet številnih študij že konec 70.let. Njihove začetke so zaznamovale ideje svetovno znanih avtorjev, kot sta John Naisbitt (...) in Alvin Toffler (...) (Vreg, 2004: 227) .

Dr. Tanja Oblak v svoji knjigi Izzivi e-demokracije trdi, da »(...) ni jasnega in enoznačnega odgovora na vprašanje, kaj je elektronska demokracija. Ker različni avtorji drugače opredeljujejo pojem elektronske demokracije in ker ga analizirajo z različnih zornih kotov, zanj ni mogoče najti kakšne soglasne in nesporne definicije« (Oblak, 2003: 135).

Za potrebe jasnosti pojma e-demokracije, ki je zagovarjan v tej diplomski nalogi, pa bom v nadaljevanju podala eno izmed definicij e-demokracije, ki jo zagovarja priznani strokovnjak s področja e-demokracije, Steven Clift³.

E-demokracija predstavlja uporabo informacijskih in komunikacijskih tehnologij (IKT) in strategij znotraj političnih in vladnih procesov na lokalni, nacionalni in mednarodni ravni s strani demokratičnih akterjev, ki vključujejo vlado, izvoljene uradnike, medije, politične organizacije in državljane/volilce. E-demokracija omogoča večjo aktivno participacijo

³ Steven Clift je strokovnjak na področju e-demokracije. Zagovarja vnos interneta v demokracijo in vladanje. Z izboljšavo demokracije in državljansko participacijo s pomočjo interneta se ukvarja že deset let. Več na <http://www.publicus.net/about.html#bio>

Barbara Kvas
E-demokracija v slovenskih občinah

državljanov, kar jim omogoča Internet, mobilna komunikacija in druge tehnologije. E-demokracija predstavlja dodatek k današnji reprezentativni demokraciji in omogoča tudi več participacije državljanov v direktnih oblikah participacije (Steven Clift's E-Democracy Resource Links, 2006).

Kako je e-demokracija pozicionirana glede na sedanjo predstavniško demokracijo?

Oblakova trdi, da »Sodeč po dosedanjih izkušnjah, elektronska demokracija ni projekt, ki bi tekmoval z obstoječimi demokratičnimi sistemi, temveč je kompatibilen z obstoječimi institucijami, pri čemer je najpogosteje zastavljen tako, da bi popravil izbrane pomanjkljivosti slednjih« (Oblak, 2003: 135).

Kaj pojem e-demokracija predstavlja?

E-demokracija ne predstavlja le dostopa do informacij javnega značaja na spletnih straneh državnih in javnih institucij. E-demokracija tudi ni le možnost komunikacije državljanov s svojimi političnimi predstavniki preko elektronskih sporočil.

E-demokracija je skupek elektronskih orodij, ki dajejo državljanom možnost oblikovanja mnenj. Državljanji so oblikovalci mnenj, le ta pa so objavljena na spletnih straneh političnih odločevalcev in so kot taka javna. Politični odločevalci, ki prosijo za mnenja državljanov, seveda tudi njihovih volivcev, lahko le ta kasneje vključijo v svoje odločitve. Državljanji so zaradi tega vključeni v komunikacijske in odločevalske procese znotraj državnih/ občinskih institucij.

Zaradi česa e-demokracija nudi večjo demokratizacijo političnega življenja?

Oblakova (2003: 28-31) v treh točkah povzame ključne predpostavke.

1. Dostopnost, preprostost in interaktivnost tehnologije. Tu je govora predvsem o fenomenu v sodobni družbi, ki predstavlja problem fizičnih, prostorskih in časovih ovir, ki s pomočjo IKT postanejo nerelevantna. Govor je tudi o preprostosti informacijske tehnologije in obči dostopnosti do te tehnologije.

2. Revitalizacija vloge državljana. To načelo se nanaša na nujnost po redefiniranju vloge državljana. Potrebni so novi načini, s katerimi bi državljane spodbudili k javnemu delovanju in IKT ponuja enostavno rešitev.
3. Vstop državljanov v odločevalske procese. Sooblikovanje in aktivno vključevanje državljanov je še zadnja predpostavka, ki jo omenja Oblakova. Pomembno vlogo pri tem igrajo tudi politične institucije, ki omogočajo participacijo in sooblikovanje s strani državljanov. (Oblak, 2003: 28-31)

Bogomil Ferfila je v svoji knjigi *Politično komuniciranje* iz leta 2002 o vnosu elektronskih medijev v politiko povedal naslednje:

”Potencialno elektronski mediji lahko vnesejo v politiko velike spremembe. Prispevajo k njeni demokratizaciji, saj omogočajo državljanom celovit in lažji dostop do informacij in mnenj o vladnem delovanju, volilni izbiri in alternativnih javnih politikah.

Posameznikom in skupinam na različnih koncih države omogočajo, da se organizirajo in skupaj posredujejo svoja stališča in mnenja oblikovalcem politik (Bogomil Ferfila, Marta Kos, 2002: 142).

Ferfila podaja svoj vidik e-demokracije: “ Verjetno internet ne bo sprožil politične revolucije... Javnost bo sicer laže izražala svoje interese in oblikovalci politike se bodo morali nanje hitreje odzivati, vendar bodo politične elite še naprej oblikovale javno mnenje in sprejemale politične odločitve.” (Ferfila, 2002: 219).

Ferfila še dodaja: » Na opozorilo, da tako komuniciranje lahko povzroči kaotičnost interesov in pritiskov, zagovorniki odgovarjajo, da ustrezno izobražen in motiviran državljan lahko uspešno opravlja tako dejavno politično vlogo« (Ferfila, 2002: 227).

Ferfilove besede torej predpostavljajo, da je vsak državljan, ki je ustrezno izobražen in motiviran, zmožen podajati svoja mnenja in vplivati na politične odločitve.

Veliko je torej v rokah motiviranih državljanov.

Corrado priznava, da so demokratične možnosti, ki jih ponuja internet, odvisne predvsem »od pripravljenosti velikega števila državljanov, da izrabijo možnosti, ki jih ponuja to izjemno orodje za njihovo sodelovanje v političnih razpravah, da postanejo bolj informirani volivci in bolj del družbenega dogajanja« (Corrado v Ferfila in Kos, 2002: 29).

III.II.I. Elektronska orodja

E-demokracija se izvaja s pomočjo elektronskih orodij.

- a) Elektronski dostop;
- b) Elektronsko posvetovanje oziroma elektronska anketa;
- c) Politični spletni dnevniki;
- č) Elektronska peticija;
- d) Elektronski forum ;
- e) Elektronska konzultacija;
- f) Elektronski referendum;
- g) Elektronske volitve.

Razlogov, zakaj so bili nekateri akterji v odločevalskih procesih izključeni, je veliko. Nekaterih sem se v uvodnem delu že dotaknila. V nadaljevanju se bom osredotočila na sredstva, s katerimi se lahko nekdanji izključeni akterji sedaj lahko vključijo v odločevalske procese.

Orodja e-demokracije so elektronska orodja, ki omogočajo vključitev državljanov v politične procese. Z njihovo pomočjo se lahko poveča stopnja javne in politične odgovornosti vseh akterjev v demokratičnem procesu.

Kot primarno e-orodje razumemo e-dostop, ki omogoča ljudem dostop do podatkov, novic itd. Preko e-ankete avtorji dobivajo minimalistično predstavo o javnem mnenju. Oblak in Petrič⁴ razumeta internet kot prostor, kjer se lahko debatira o zadevah javnega pomena (Oblak in Petrič, 2005: 54). E-demokracija predpostavlja izpeljavo te možnosti preko e-orodij in sicer preko e-foruma, e-konzultacij in preko političnih spletnih dnevnikov, ki preko načina »mousey to mousey«⁵ širi podatke, mnenja in informacije. Zadnji stopnji participacije in sodelovanja državljanov v političnem procesu oblikovanja rešitev za določene javne zadeve, sta zadnji dve orodji, in sicer e-referendum in e-volitve.

Spodaj so naštet in natančneje opisana orodja, preko katerih se izvaja e-demokracija.

a) E-dostop

V Sloveniji pravico do informacij javnega značaja zagotavlja ustava.

39. člen ustave to pravico uvršča v kategorijo človekovih pravic in temeljnih svoboščin. *Ta pravica omogoča vpogled v delovanje državnih organov in s tem nadzor nad njihovim delovanjem, odraža torej samo bistvo demokracije. Obveščenost državljanov je nujen pogoj za učinkovito uveljavljanje vrste pravic in svoboščin, na primer pravice do sodelovanja pri urejanju javnih zadev (44. člen ustave); pravice do peticije (45. člen ustave); pravice do zakonodajne iniciative in zakonodajnega referendum (88. in 90. člen ustave).*

Iz omenjene ustavne določbe torej izhaja obveznost državnih organov, da vsakomur omogočijo dostop do informacij javnega značaja, za katero ima v zakonu utemeljen pravni interes, razen v primerih, ki jih določa zakon.

⁴ Tanja Oblak in Gregor Petrič sta v knjigi Splet kot medij in mediji na spletu, izdani leta 2005, napisala naslednje: » širitvijo in družbenim utrjevanjem pomena računalniško posredovanega komuniciranja v sodobni družbi se namreč oblikujejo pomembni prostori za vzpostavitev javnih razprav o javnih zadevah, ki zlahka presegajo dane nacionalne okvire«(Oblak in Petrič, 2005: 54).

⁵ Mousey to mousey je prispodoba širjenja informacij preko interneta in sicer od uporabnika do uporabnika preko referenčnih povezav.

Zakon o dostopu do informacij javnega značaja je bil sprejet konec februarja 2003, veljati pa je začel 22.3.2003.

1. člen Zakona o dostopu do informacij javnega značaja določi vsebino zakona (Zakon o dostopu do informacij javnega značaja, 2006).

Ta zakon ureja postopek, ki vsakomur omogoča prost dostop do informacij javnega značaja, s katerimi razpolagajo državni organi, organi lokalnih skupnosti, javne agencije, javni skladi in druge osebe javnega prava, nosilci javnih pooblastil in izvajalci javnih služb.

2. člen Zakona o dostopu do informacij javnega značaja določi namen zakona.

(1) Namen tega zakona je zagotoviti javnost in odprtost delovanja organov ter omogočiti uresničevanje pravice posameznikov in pravnih oseb, da pridobijo informacije javnega značaja.

(2) Za uresničitev namena tega zakona si morajo organi prizadevati, da dosežejo čim večjo obveščenost javnosti o svojem delovanju (Zakon o dostopu do informacij javnega značaja, 2006).

44. člen Zakona o dostopu do informacij javnega značaja določi časovni okvir posredovanja dokumentov v svetovni splet (Zakon o dostopu do informacij javnega značaja, 2006).

Organi so dolžni najkasneje v šestih mesecih po uveljavitvi predpisa iz 11. člena⁶ tega zakona, posredovati v svetovni splet informacije javnega značaja iz 10. člena

10. člen Zakona o dostopu do informacij javnega značaja določi vsebinsko plat posredovanih dokumentov na svetovni splet in ceno dostopa (Zakon o dostopu do informacij javnega značaja, 2006).

⁶ Vlada podrobneje predpiše, kaj se šteje za podatke iz dokumenta, ki je v postopku izdelave ...in način posredovanja informacij javnega značaja v svetovni splet (Zakon o dostopu do informacij javnega značaja, 2006)

(1) Vsak organ je dolžan posredovati v svetovni splet naslednje informacije javnega značaja:

- 1. prečiščena besedila predpisov, ki se nanašajo na delovno področje organa, povezana z državnim registrom predpisov na spletu;*
- 2. programe, strategije, stališča, mnenja, študije in druge podobne dokumente, ki se nanašajo na delovno področje organa;*
- 3. predloge predpisov, programov, strategij in drugih podobnih dokumentov, ki se nanašajo na delovno področje organa;*
- 4. vse objave in razpisno dokumentacijo v skladu s predpisi, ki urejajo javna naročila;*
- 5. podatke o upravnih storitvah;*
- 6. druge informacije javnega značaja.*

(2) Vsak organ mora omogočiti dostop do informacij iz prejšnjega odstavka brezplačno (Zakon o dostopu do informacij javnega značaja, 2006).

Elektronski dostop je temelj e-demokracije.

To orodje v osnovi predstavlja elektronski dostop do uradnih dokumentov, zakonodaje in postopkov posameznih organov in drugih relevantnih javnih informacij (primer v prilogi). Cilj tega orodja je, da državljanom omogoči lažji dostop, pregled in nadzor nad rezultati delovanja in odločanja njihovih predstavnikov v različnih organih in institucijah na državni in lokalni ravni, oziroma do vseh javnih informacij, ki so dostopne na spletu.

Uporabnik, državljan, ki želi pridobiti informacije in zato pregleduje spletne strani, je pasivni uporabnik informacij. Postavljalci teh strani so tisti, ki nadzorujejo informacije, ki bodo posredovane javnosti. Razpon na internetu objavljenih informacij je odvisen od vsakega organa posebej. Organ sam določi, kaj bo vidno očem javnosti.

b) E-posvetovanje oziroma e-anketa

Ankete so orodje, ki se ga zbiralci javnega mnenja poslužujejo že dolgo časa.

Javnomnenjska glasovanja so pravzaprav ankete, ki se nanašajo na aktualne dogodke in v katerih se (bolj ali manj strokovno utemeljeno) preverja javno mnenje (Ličen: 2005: 21).

Ankete so lahko različno oblikovane. Lahko jih razdelimo po tematikah. Nekatere so politične, nekatere zbirajo mnenja o potrošniških navadah, nekatere so zabavne vsebine itd. Razdelimo jih lahko tudi glede na dolžino. Poznamo ankete, ki vsebujejo le eno vprašanje in so podani možni odgovori, nekatere ankete so pa lahko visoko strukturirane⁷, vsebujejo več vprašanj, lahko tudi več različnih sklopov, podano je veliko možnih odgovorov. Poznamo ankete, ki vsebujejo pri možnih odgovorih tudi možnost izbire anketiranca glede na spol⁸. Rezultati potem pokažejo tudi bolj specifične odgovore in s tem bolj podrobno sliko javnega mnenja.

Različne organizacije, ki jih javno mnenje zanima, na različne načine podajajo ankete. V Sloveniji imamo več organizacij, ki se ukvarjajo z anketiranjem. Nekatere organizirajo javnomnenjske raziskave, ki zahtevajo veliko vloženega dela, časa in stroškov, ter seveda anketarje in kasneje obdelavo podatkov⁹. Nekatere ankete, tiste zabavne, se nahajajo v časopisih, kjer ponujajo vprašanja, odgovore in glede na številski seštevek tudi pregled rezultatov¹⁰.

⁷ Primer take ankete je na spletni strani občine Škofja Loka, ki jo najdemo na <http://www.skofjaloka.si/obrazci/anketastanovanja.asp>

⁸ Tak način anket imajo na spletni strani www.delo.si

⁹ Take raziskave so narejene profesionalno s strani podjetij, ki se bavijo z raziskovanjem in analiziranjem javnega mnenja, med njimi je tudi Center za raziskovanje javnega mnenja na Fakulteti za družbene vede

¹⁰ Take ankete so namenjene predvsem prostemu času in zabavi. Objavljene pa so v najstniških revijah Pil, Eva itd.

Ankete lahko izvajamo tudi preko spleta.

Kratke spletne ankete oziroma javna glasovanja so orodje oziroma dodatek spletnim stranem, s katerim izdajatelji omogočajo stik in interaktivnost z uporabniki medija (*primer v prilogi*). Teme glasovanj se navadno nanašajo na dogodke, o katerih spletni medij poroča, oziroma so kako drugače povezane z vsebinami spletnih strani (Ličen, 2005: 12).

Pogosto ankete uporabljajo mediji na svojih spletnih straneh, lahko pa jih uporablja tudi na uradnih straneh javnih institucij. E-anketa je orodje, ki omogoča državljanom izražanje svojih mnenj o javnih zadevah. Javna zadeva oziroma vprašanje in seveda tudi možni odgovori so vnaprej opredeljeni s strani javne oblasti. Cilj tega orodja je torej ugotoviti utrip javnega mnenja preko spleta. S tem orodjem lahko javna oblast preverja mnenja o določenih tematikah, možne reakcije na bodoče odločitve in si s tem pred vsakršno akcijo oblikuje mnenja javnosti.

c) Politični spletni dnevniki

Spletni dnevniki oziroma blogi so dnevni ali tedenski ali mesečni zapisi misli, idej, poročil, opisov, doživetij.

Politični spletni dnevniki (blogi) so dnevni (ali tedenski ali mesečni) zapisi misli, idej, poročil, opisov, doživetij o političnih temah s strani različnih političnih akterjev. Politični blog lahko pišejo politiki ali pa o njih in njihovem delu pišejo 'navadni' državljani. Lahko so omejeni na eno (tematski dnevniki) ali več policy področij (okolje, socialna, zunanja politika itd) oz. na delovanje političnih akterjev (institucij, strank, interesnih skupin itd.) ali samega političnega procesa (npr. volitve in volilne kampanije) (Delakorda, 2006a).

Politična uporaba spletnih dnevnikov je dokaj nov pojav. Do sedaj so politični akterji splet uporabljali predvsem za samopredstavitve. Na spletnih straneh so objavljali svoj življenjepis, dosedanje zaposlitve, informacije o tem, kje jih lahko ljudje kontaktirajo,

telefonsko številko, naslov, naslov elektronske pošte. Čeprav se trend spreminja in na svojih spletnih straneh politiki vzpodbujajo reakcijo svojih bralcev, katero potem objavijo na strani, je spletna stran še vedno dokaj zaprta celota. Obnavljanje spletnih strani je dokaj zapleten postopek, dodajanje novic pa zelo redka stvar.

Spletni dnevniki že v osnovi pomenijo dnevno (časovno lahko variira od pogostosti novic, lahko je dnevno ali tedensko ali mesečno) obnavljanje spletne strani. Spletni dnevniki so tehnično razporejeni po časovnih vnosih, najnovejši vnos je vedno na vrhu strani.

Politik, ki se odloči imeti svoj spletni dnevnik, lahko na njem piše o svojem delu, o novem dogajanju na področju lastnega delovanja. S svojim pisanjem izobražuje bralce in jim podaja informacije, ki jih je zasledil. Na svoj spletni dnevnik lahko vpiše tudi različne hiperpovezave do člankov, poročil, baz podatkov, dokumentov javnega značaja, dobrih idej in praks, ki jih je zasledil.

S prebiranjem novic o delu politikov dobijo volilci občutek, da njihovi izvoljeni predstavniki pridno delajo v njihovo korist. Spletni dnevniki omogočajo dvosmerno komunikacijo, saj na koncu vsakega prispevka oziroma vnosa bralec lahko komentira prispevek, zaprosi za pojasnitev morebitnih nejasnosti ali pa prosi za več informacij. Dvostranska komunikacija preko komentarjev lahko preraste v odkrito problematiziranje ali zagovarjanje določenih tematik, stališč, pogledov in rešitev. Pisci tako polemizirajo z drugače mislečimi, iščejo in nagovarjajo somišljenike (Delakorda, 2006a) ter tako širijo znanje sebi in svojim bralcem.

Danes je politika težko kontaktirati osebno, saj so politiki največkrat dostopni le v času predvolilnih kampanj. Spletni dnevnik omogoča nenehni stik. S to nenehno komunikacijo, ki preko spletnega dnevnika deluje na osebni ravni, si politiki zagotovijo glas bralca tudi na naslednjih volitvah.

Spletni dnevniki v kontekstu participativne e-demokracije širijo razumevanje rabe tega orodja preko koncepta predstavniške demokracije(...) na področje avtonomne percepcije

in definicije političnega, politične svobode ter organiziranja državljanskih akcij. Kljub temu, da državljani s tem niso nujno vpeti v institucionalizirani proces demokratičnega soodločanja, pa ga lahko pomembno sooblikujejo oz. se konstituirajo kot njegov relevanten akter. Posledica takšnega organiziranja je lahko sprememba razmerij političnih moči ter pravil in pogojev odločanja, nemalokrat pa tudi same vsebine, ki je korist in v interesu državljanov, ne pa nujno tudi kapitala in politike (Delakorda, 2006a).

V tujini je uporaba političnih spletnih dnevnikov dobro razvita. Leta 2003, ko sta politična kandidata demokratov Howard Dean in Wesley Clark, svojo predvolilno kampanjo kreirala in opisovala v blogih, je politični blog začel dobivati na veljavi.

V Veliki Britaniji je nekaj poslancev angleškega parlamenta, ki redno piše spletni dnevnik (Why Politicians Need Weblogs, 2006) Med najbolj obiskanimi in branimi, ter komentiranimi spletnimi dnevniki je dnevnik Borisa Johnsona¹¹ (Boris Johnson, 2006), ki redno piše o svojem delu, o medijih in o perečih temah v Angliji. Zelo bran in obiskan spletni dnevnik je tudi dnevnik podpredsednice Komisije EU Margot Wallström¹² (Vice President, Margot Wallström, 2006), ki prav tako piše o svojem delu, o evropskih zadevah, o potovanjih in svojem videnju Evrope.

V Sloveniji je spletnih dnevnikov veliko, številka pa tudi hitro narašča, kar omogoča tudi vedno več ponudnikov te storitve, med njimi so Delo, Večer in Dnevnik. Tudi v Sloveniji imamo nekaj političnih spletnih dnevnikov državljanov, med njimi je z najdaljšim časovnim stažem spletni dnevnik Libertarec¹³.

Politikov, ki bi se lotevali političnega komentiranja preko spletnih dnevnikov, v Sloveniji praktično ni. Le stranka Liberalna demokracija Slovenije, ki v Sloveniji na tem področju očitno orje ledino, ima na svoji spletni strani prostor, namenjen dnevnikom svojih članov stranke¹⁴. Omogočeni so tudi komentarji, ki pa so skoraj nični. Sklepam, da je temu tako zaradi neinformiranosti volilcev.

¹¹ Glej v prilogi

¹² Glej v prilogi

¹³ Najdemo ga na naslovu <http://www.libertarec.blogspot.com>

¹⁴ Najdemo jih na naslovu <http://www.lids.si/kiosk.cp2?linkid=23>

č) E-peticija

Peticija je zbirka podpisov državljanov, ki se ne strinjajo z določeno javno zadevo ali pa želijo nekaj spremeniti, posodobiti ali spodbuditi odgovorne k delovanju, k spremembi ali dejanju. Peticijo lahko začne skupina ali posameznik z idejo. Če želijo iniciatorji s podpisi nekaj doseči, morajo zbrati določeno število podpisov¹⁵.

E-peticija je orodje, ki omogoča državljanom iniciacijo peticije preko spleta¹⁶. Na spletni strani je postavljen obrazec, ki vsebuje določene segmente¹⁷. Vsebovati mora naslov peticije, komu je določena peticija namenjena ter opis peticije. Vsebovati mora tudi (vsaj) ime, priimek in elektronski naslov pobudnika. Seveda je potrebno opredeliti tudi rok zbiranja podpisov. Pobudniki lahko torej po lastni presoji oblikujejo peticijo o neki javni zadevi, drugi pa so povabljeni, da jo s podpisom podprejo.

d) E-forum

Na spletu se oblikujejo, kot pravita Tanja Oblak in Gregor Petrič: »...dodatni socialno-dialoški prostori, v katerih se posamezniki lahko na posebne načine srečujejo in med seboj združujejo, pogovarjajo in razpravljajo o zadevah, ki so v njihovem skupnem interesu, si izmenjujejo izkušnje, strahove, pričakovanja in želje.« (Oblak in Petrič, 2005: 54).

Spletni forumi so torej neke vrste virtualne skupnosti, kjer se državljani zbirajo in debatirajo o javnih zadevah. Na spletu se pojavlja veliko različnih forumov, kjer se debatira o zelo raznolikih temah.

Arterton je mnenja, da je mogoče v forumih, katerih se posamezniki udeležujejo na podlagi lastnega interesa, najlažje racionalno ugotoviti in tudi uresničiti specifične cilje in

¹⁵ V primeru zakonske spremembe morajo iniciatorji peticije zbrati 40 000 podpisov volivcev.

¹⁶ V Sloveniji že imamo spletno mesto, kjer lahko državljani sami oblikujejo svojo peticijo in k podpisu povabijo tudi druge državljane. Nahaja se na spletnem naslovu www.peticije.org.

¹⁷ Glej v prilogi

pričakovanja. Posvetovanje postavlja udeležencem zelo stroge in zahtevne pogoje. Osnovni pogoj je različnost idej in pogledov (Wilhelm v Vreg, 2004: 278).

Tehnično jih (forume-op) določa možnost simultane sodelovanja večjega števila ljudi, njihova splošna dostopnost in časovna neomejenost (Pinter in Oblak, 2000: 291).

E-forumi kot orodje e-demokracije dopuščajo medsebojno izmenjavo individualnih političnih in drugih stališč o določeni javni zadevi, odločitvi, programu, načrtih, politikah, normativnih aktih.

Spletni forumi so lahko skonstruirani na dva načina. Forume lahko razdelimo na spletne forume, ki se nanašajo na splošno komuniciranje ljudi o vsakodnevnih dogodkih lokalnega in širšega pomena (prosti čas, šport, zabava, kultura, gospodarstvo, politika itd.) in imajo predvsem družbeno komunikacijsko funkcijo medsebojne izmenjave informacij, pogledov in stališč (Delakorda, 2006b). Obstaja pa tudi tematski forum, kjer debata poteka o neki določeni temi, programu, proračunu itd. Predloge, mnenja in pobude, ki jih pošiljajo državljani ali občani na določeno temo, naj bi bili upoštevani in če ne, potem argumentirani, zakaj ne. Tematski forum je ob vključevanju strokovne javnosti, državljanov in/ali občanov in pa političnih organov, smatran že za e-konzultacijo, ki tvori drugo e-orodje. Lahko pa imamo ta dva foruma združena v enega samega, kjer je en del namenjen zabavi in vsakodnevem pogovoru, en del pa bolj strokovnemu pogovoru, kjer debata teče o neki določeni temi in ko se debata zaključi, se pozornost prenese na drugo vprašanje ali problem.

Namen orodja e-forum je okrepiti in olajšati proces oblikovanja mnenj s pomočjo deliberativnega soočanja. Soočanje različnih mnenj se lahko odvija v različnih fazah pri sprejemanju političnih odločitev. Soočanje mnenj se lahko odvija pred, po ali časovno neodvisno od sprejemanja političnih odločitev.

Kakšne pa so naloge na strani javne oblasti in kakšne so naloge na strani državljanov? Institucije javne oblasti lahko na svojih spletnih straneh preko tega orodja zagotovijo možnost izmenjevanja mnenj in stališč zainteresiranih državljanov. Ti lahko iniciirajo

teme razprav, znotraj tega orodja pa potem sodelujejo pri soočanju in oblikovanju možnih alternativ za rešitev javnega problema.

Za usmerjanje komunikacijskega procesa je priporočljivo, da ga vodi profesionalno usposobljen moderator, ki skrbi za uveljavljanje deliberativnih vrednot in načel razpravljanja. Moderator ima v forumu zelo pomembno vlogo, saj skrbi za nemoteno in civilizirano razpravo, pazi na kulturo dialoga, skrbi, da uporabniki ne širijo rasne nestrpnosti ali sovražnega govora, kršitelje pa ustrezno kaznuje in po potrebi tudi odstrani s foruma.

Moderator se mora osredotočiti na naslednje elemente (A Teacher's Guide to Moderating Online Discussion Forums, 2006):

1. *Začetni komentar.* Na začetku vsake razprave mora moderator odpreti razpravo z opisom teme. Tudi med razpravo mora moderator aktivno sodelovati, saj lahko s svojimi komentarji nadaljuje razpravo in podaja iztočnice naslednjim udeležencem.
2. *Norme.* Moderator postavi pravila in norme, katerih se morajo udeleženci razprave držati. V primeru nespoštovanja pravil ima moderator možnost sankcioniranja. Najprej v obliki opomina, kasneje pa v obliki prepovedi sodelovanja v razpravi.
3. *Postavitev agende.* Moderator v forumu vzpostavlja red in postavlja smernice in časovne usmeritve.
4. *Referiranje.* Moderator v forumu referira na druge vire, ki se tičejo razprave v forumu. Reference se nanašajo na dokumente na spletu v obliki spletnih povezav ali pa na dokumente v papirnati obliki, ki so dostopni izven spleta.

Moderator pa komunicira tudi z razpravljalci.

5. *Držanje stika z udeleženci razprave.* Moderator pozdravi vsakega novega razpravljalca in poskrbi, da se v forumu počutijo dobrodošli in spoštovani člani. Moderatorji skrbijo tudi za jasnost in v primeru nejasnosti razložijo in razrešijo probleme.
6. *Vzpodbujanje.* Moderatorji vzpodbujajo udeležence razprave h komentiranju in nadaljni razpravi. Moderator lahko svojo vzpodbudo predstavi tudi v obliki zadolžitve, javno podano v forumu ali pa v obliki zasebnega sporočila.

7. *Ocena*. Moderator v določenih časovnih zaporedjih poda oceno in kratek povzetek mnenj, dogovorov in poteka razprave. Ta povzetek je podlaga za nadaljno razpravo.

e) E-konzultacije

E-konzultacije so elektronsko orodje, ki v debato vključje različne javnosti, strokovnjake in/ali interesne skupine, nevladne organizacije in druge javne in politične akterje. Ti imajo možnost komentiranja posameznih tem, o katerih se sprejemajo odločitve na določenih policy področjih. Cilj tega orodja je gojiti participativno/kooperativno kulturo z opogumljanjem splošne javnosti, interesnih skupin in strokovnjakov, da participirajo v odločevalskem procesu.

E-konzultacija je interaktivna tehnika, ki vključuje povratno komunikacijo med državljani in javno oblastjo ali med skupinami državljanov ali različnimi ravni javne oblasti, ki se uporablja pred sprejemanjem političnih odločitev.

Konzultacije se lahko pojavijo v različnih oblikah tehnoloških oblikah. Lahko so v obliki foruma, lahko so v obliki povabil za pošiljanje elektronskih sporočil ali pa so v obliki pogovora s političnimi osebami.

V tem orodju so državljani individualno ali pa organizirano v različne asociacije vključeni v odločevalski proces, običajno na tistem področju, na katerem profesionalno delujejo, ali se jih neposredno dotikajo. Teme so različne. Pogovor lahko teče o urbanističnih načrtih, o proračunih, o programih (Trechsel, 2003: 47-48).

Pri tem orodju lahko govorimo že o visoki stopnji e-demokratizacije, saj državljani niso vključeni le v izražanje in agregiranje svojih mnenj, temveč so vključeni tudi v odločevalski proces kot partner izvoljenim predstavnikom v institucijah javne oblasti.

f) E-referendum

Referendum označuje vsak postopek, s katerim državljane povabimo, da se vsak posamezno izreče po vnaprej določenih pravilih o vprašanju stvarne narave (v nasprotju z osebnim) bodisi zaradi posvetovanja ali zaradi odločanja.

- Gre za izraz ljudske volje in kot tak je referendum neovrgljiv.
- Izbrati morajo med rešitvami, katerih seznam je predhodno dogovorjen, in ne smejo si sami izmisliti odgovora. V tem pogledu se referendum razlikuje od javne ankete, ki vsakomur omogoča, da izrazi svoje razpoloženske ali opazke ali predloge (Francis Hamon, 1998:23).

Seznanjanje državljanov

Pred referendumom navadno poteka uradna kampanja, ki traja teden ali dva, med katero dobijo državljani bolj ali manj usmerjene informacije. Referendumska kampanja mora biti poučna. Zelo pogosto je zastavljeno vprašanje zapleteno ali odbijajoče. Politične stranke niso nujno edini ali celo glavni akterji kampanje. Neredko so navznoter razdvojene glede zastavljenega vprašanja in oklevajo, da bi se jasno opredelile za prvo ali drugo stran (Francis Hamon, 1998: 41).

Glasovanje

Najenostavnejše pravilo pravi, da je zakon izglasovan, če zanj glasuje več ljudi, kot je glasovalo proti (Francis Hamon, 1998:45).

V vseh državah...je udeležba na referendumskih glasovanjih v povprečju manjša od udeležbe na pravih volitvah (Francis Hamon, 1998: 159).

Nizko udeležbo na referendumih verjetno lahko pripišemo trem glavnim vzrokom, katerih učinki se sicer lahko združujejo: nezaupanje dela javnega mnenja do pobudnika, nepriljubljene teme, težave ki so značilne za nestrankarska glasovanja (Francis Hamon, 1998: 160) .

Nasprotno pa se ugotavlja, da je stopnja udeležbe, kadar gre na referendumu za pomembno politično (...)ali pereče družbeno vprašanje (ločitev, priseljevanje, davčne obrememnitve itd.), na spošno nadpovprečna in da pogosto dosega isto raven kot na volitvah (Francis Hamon, 1998:161).

V Uradnem listu Republike Slovenije je zapisan Zakon o referendumu in ljudski iniciativi.

V Sloveniji poznamo tri vrste referendumov in sicer:

- f.1) Referendum o spremembi ustave;
- f.2) Zakonodajni referendum;
- f.3) Posvetovalni referendum.

f.1) Referendum o spremembi ustave

Z referendumom o spremembi ustave državljani oziroma državljanke odločajo o potrditvi spremembe ustave, ki jo je sprejel državni zbor.

Državni zbor mora razpisati referendum o spremembi ustave, če to zahteva najmanj trideset poslancev. Zahtevo lahko vložijo po sprejemu spremembe ustave, vendar pred njeno razglasitvijo v državnem zboru. Sprememba ustave je na referendumu potrjena, če zanjo glasuje večina volivcev, ki so glasovali, pod pogojem, da se glasovanja udeleži večina vseh volivcev.

f.2) Zakonodajni referendum

Na zakonodajnem referendumu se lahko volivci vnaprej izjavijo o vprašanjih, ki se urejajo z zakonom (v nadaljnjem besedilu: predhodni referendum), ali potrdijo zakon, ki ga je državni zbor že sprejel (v nadaljnjem besedilu: naknadni referendum). Državni zbor lahko razpiše zakonodajni referendum na svojo pobudo. Predlog o razpisu referenduma lahko poda vsak poslanec.

Državni zbor mora razpisati zakonodajni referendum, če to zahteva najmanj tretjina poslancev, državni svet ali štirideset tisoč volivcev. Zahtevo volivcev za razpis referenduma vloži njihov predstavnik. Zahtevi mora biti priloženo najmanj štirideset tisoč podpisov volivcev.

Pobudo volivcem za vložitev zahteve za razpis referenduma lahko poda vsak volivec, politična stranka ali drugo združenje državljanov.

Pobudnik obvesti o svoji pobudi predsednika državnega zbora. Pobuda mora vsebovati opredeljeno zahtevo v skladu s 14. členom tega zakona in mora biti podprta s podpisi najmanj tisoč volivcev. Podpisi morajo biti zbrani na seznamu, v katerem je na vsakem listu podpisanega seznama opredeljena vsebina zahteve. Seznam vsebuje osebne podatke podpisnikov: ime in priimek, datum rojstva, naslov in občina stalnega prebivališča ter datum podpisa seznama. Obvestilo o pobudi se vloži neposredno pri pristojni službi Državnega zbora.

Predhodni referendum se lahko nanaša na vprašanje:

- ali naj se določeno vprašanje uredi z zakonom;
- ali naj se s predlaganim zakonom uredi določeno vprašanje tako, kot je predlagano;
- ali naj se s predlaganim zakonom uredi določeno vprašanje drugače, kot je predlagano, in kako naj se uredi;
- ali naj se v predlaganem zakonu uredi določeno vprašanje, ki v zakonu ni urejeno, in kako naj se uredi.

f.3) Posvetovalni referendum

Državni zbor lahko razpiše posvetovalni referendum o vprašanjih iz svoje pristojnosti, ki so širšega pomena za državljanke. Državni zbor lahko razpiše posvetovalni referendum na celotnem območju države ali na določenem ožjem območju, kadar vprašanje zadeva samo prebivalce tega ožjega območja.

f.4) Ljudska Iniciativa

Poznamo tudi ljudsko iniciativo, ki omogoča spremembo ustave in sprejem zakona. Najmanj trideset tisoč volivcev lahko poda predlog za začetek postopka za spremembo ustave. Najmanj pet tisoč volivcev lahko predloži državnemu zboru predlog zakona. Pobudo volivcem za vložitev predloga za začetek postopka za spremembo ustave oziroma predloga zakona lahko poda vsak volivec, politična stranka ali drugo združenje državljanov (Uradni list Republike Slovenije, 2006).

V samostojni Sloveniji je bilo v letih 1992-2006 devet referendumov (RVK , 2006a).

1. Referendum za volitve v Državni zbor – 1996;
2. Referendum o vprašanju financiranja izgradnje TET3 – 1999;
3. Naknadni zakonodajni referendum o zdravljenju neplodnosti in postopkih oploditve z biomedicinsko pomočjo – 2001;
4. Referendum železnice in telekomunikacije – 2003;
5. Referendum EU in NATO – 2003;
6. Referendum- trgovina - 2003;
7. Referendum - tehnični zakon – 2004;
8. Referendum - RTV Slovenija - 2005;
9. Referendum - Občine – 2006.

Barbara Kvas
E-demokracija v slovenskih občinah

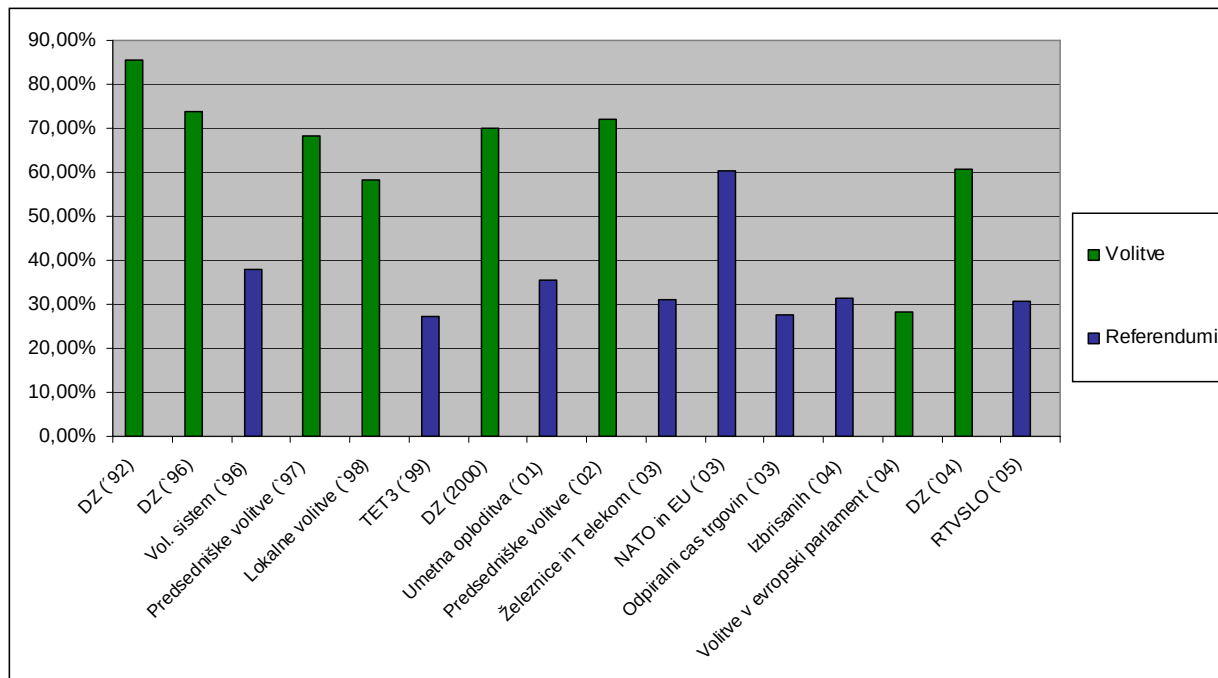
Udeležba na referendumih:

Referendumi	Udeležba v %
Referendum za volitve v Državni zbor- 1992	37.90 %
Referendum o TET3- 1999	27.33 %
Referendum o umetni oploditvi- 2001	35,66 %
Referendum železnice in telekomunikacije- 2003	31,10 %
Referendum EU in NATO	60,44 %
Referendum- trgovina- 2003	27,54 %
Referendum- tehnični zakon o izbrisanih- 2004	31.54 %
Referendum RTV Slovenija-2005	30, 71 %
Referendum Občine- 2006	60,82 %

Udeležba na referendumih je nizka. Odstotek udeležbe se giblje okoli 30 %. Le v primeru referenduma za vstop v EU in NATO je udeležba presegla 50%. Čeprav je udeležba višja kot v vseh ostalih primerih, je glede na pomembnost vprašanj, kot sta vstop v EU in NATO, vseeno zaskrbljujoče nizka. Dokaj visok odstotek udeležbe je bil tudi na zadnjem referendumu o občinah, kjer je od 52.652 volilnih upravičencev glasovalo 32.021 ljudi, oziroma 60, 82 %.

Barbara Kvas
E-demokracija v slovenskih občinah

Poglejmo odstotke udeležbe še v obliki grafa. Tokrat so skupaj referendumi in volitve.

V nadaljevanju se bom lotila stroškov. Kako se stroški referenduma porazdelijo in kolikšno vsoto proračunskega denarja so namenili za referendum o RTV Sloveniji, kjer so spraševali ali naj bo RTV Slovenija javna ali zasebna?

Stroški referenduma

Stroški referenduma so vedno visoki¹⁸.

Stroški se porazdelijo glede na komisijo, enote in odbore. Ti so Republiška volilna komisija, 8 volilnih komisij volilnih enot, 88 okrajnih volilnih komisij in približno 3500 volilnih odborov.

Stroški nastanejo zaradi pokrivanja stroškov volišč, na katerih poteka glasovanje [povračilo stroškov članom volilnih odborov (približno 22.000 volilk in volilcev)], stroškov najemnin in uporabnin za volišča ter opremo volišča, ki jo zahteva zakon (skrinjice, pregrade, kemični svinčniki in drug drobn tehnični material). Pomembna postavka je tudi obveščanje volilcev o dnevu glasovanja in o volišču, na katerem imajo pravico glasovati, predvsem strošek poštnih storitev.

Za izvedbo referenduma je potrebno pripraviti tudi približno 20 obrazcev, tako uradnih kot instruktivnih, za izvedbo glasovanja oziroma za uresničevanje volilne pravice. Med uradne obrazce se štejeta tudi glasovnica in razglas z vsebino akta o razpisu referenduma in vsebino zakona o katerem se glasuje na referendumu, pri čemer se pripravljajo ti akti tudi v dvojezični obliki, in sicer v slovensko-italijanski in slovensko-madžarski različici.

E-referendum je elektronsko orodje, ki omogoča elektronsko izvajanje referenduma. Državljeni z udeležbo direktno participirajo v odločevalnem procesu. Javna oblast na svojih spletnih straneh zagotovi pogoje elektronskega glasovanja.

Menim, da bi bilo glede na stroške, ki so nastali ob že izvedenih referendumih, smotrno referendume izvajati preko spleta, saj bi se izognili nepotrebnim stroškom.

¹⁸ Naj v vednost naveden podatek stroškov referenduma leta 2005 o RTV Sloveniji. Republiška volilna komisija je v sklepu, izdanem 26. julija 2005 navedla, da bodo za potrebe referenduma potrebovali 620 milijonov slovenskih tolarjev (RVK, 2006d).

g) E-volitve

Beseda elekcija (volitve) izvira iz latinskega glagola *eligere*, ki pomeni *izbirati*. Bistvo volitev je torej izbira.

Sodobne demokracije temeljijo na načelu ljudske suverenosti, pri kateri je nosilec suverene oblasti v posamezni družbi samo ljudstvo. Ljudstvo izvršuje svojo oblast neposredno oziroma po voljenih predstavnikih.

Volitve omogočajo volivcem neposreden vpliv na sestavo parlamenta, s tem pa tudi posreden vpliv na odločitve, ki jih ta sprejema. Z volitvami volivci podelijo članom parlamenta mandat, pooblastilo za odločanje o najpomembnejših družbenih vprašanjih v njihovem imenu (Grad, Lukšič et al. , 4: 2003).

Volitve izvirajo iz antičnih časov, čeprav so bile takrat precej drugačne. V Atenah so bili člani skupščine vsi svobodni državljani moškega spola, ožje vodstvo pa so volili s pisanjem imen na glinene ploščice. Volitve so imele tudi nekatere srednjeveške države (Karantanija), vendar so bile bolj izjema kot pravilo. Volitve, kot jih poznamo danes, se začenjajo uveljavljati šele v preteklem stoletju (Pečjak, 177: 1995).

Državljeni Slovenije smo imeli v letih 1992-2004 možnost svojo volilno pravico izkoristiti osemkrat (RVK , 2006b).

1. Volitve v Državni zbor- 1992;
2. Volitve v Državni zbor – 1996;
3. Volitve predsednika republike – 1997;
4. Lokalne volitve – 1998;
5. Volitve v Državni zbor- 2000;
6. Volitve predsednika republike in lokalne volitve – 2002;
7. Volitve v evropski parlament – 2004;
8. Volitve v Državni zbor – 2004.

Barbara Kvas
E-demokracija v slovenskih občinah

Volilna udeležba:

Volitve	Volilna udeležba v %
Volitve v Državni zbor- 1992	85,60 %
Volitve v Državni zbor- 1996	73,70 % (2
Volitve predsednika republike- 1997	68,29 %
Lokalne volitve- 1998	58,27 % (2.krog- 51,64 %)
Volitve v Državni zbor- 2000	70,14 %
Volitve predsednika republike, lokalne volitve- 2002	72,07 % (2. krog- 65,39 %)
Volitve v evropski parlament- 2004	28,35 %
Volitve v Državni zbor- 2004	60,64 %

(RVK, 2006c)

Volilna udeležba na volitvah je dokaj nizka. Odstotek volilne udeležbe z leti celo pada, kar priča o vedno večji politični apatiji in nezainteresiranosti ljudi za politiko.

E-volitve so elektronsko orodje, ki je namenjena izbiri predstavnikov javne oblasti preko internetne tehnologije.

To orodje vključuje tudi dodatne mehanizme za spletno registracijo volivcev.

Pozitivne lastnosti

Glasovanje odsotnih na dan volitev
Lažja prijava kandidature + podpisov
Nemogoče oddati neveljavno glasovnico
Lažja dostopnost za invalide
Manjši stroški-prostori, material
Hitrejša obdelava podatkov
Točnost, lažje ponovno preverjanje
Več statističnih podatkov

Negativne lastnosti

Tajnost volitev ogrožena
Zakonodaja-potrebno spremeniti
Tehnologija- predstavlja izziv
Varnostna vprašanja- možnost zlorab
Preskok miselnosti ljudi
Tehnološka pismenost ljudi
Infrastruktura

Naj začnem s pozitivnimi lastnostmi, bolj natančno, z možnostjo glasovanja tistih volivcev, ki so na dan volitev odstotni in v tujini. Ustavno sodišče RS se je izreklo, da je zakonska ureditev, ki zaradi prekratkih zakonskih rokov pomembnemu oziroma znatnemu številu volilnih upravičencev, ki so na dan glasovanja v tujini, ker tam začasno ali stalno prebivajo, v neskladju z več členi ustave (odločba Ustavnega sodišča RS, U-I-353/96, z dne 9.10.1997, objava: Uradni list RS; št. 67/1997) (Grad, Lukšič et al. , 7: 2003). Prav glasovanje s pomočjo IKT bi znatno pripomoglo pri volitvah te skupine ljudi.

V Sloveniji poznamo poleg aktivne volilne pravice tudi pasivno volilno pravico, ki državljanom omogoča kandidature za posamezne politične položaje. Uvedba IKT bi prinesla možnost, da kandidati vložijo kandidature s pomočjo IKT skupaj z zahtevanimi podporami za kandidature (Grad, Lukšič et al. , 27: 2003).

Velikokrat se pri štetju glasovnic pojavljajo tudi neveljavne glasovnice. Pri glasovanju s pomočjo IKT ne bi bilo mogoče izraziti volje tako, da bi bil glas neveljaven. Programska orodja bi namreč težko zagotovila možnost oddaje neveljavnega glasu, kot je to sicer možno pri manualnem glasovanju (Grad, Lukšič et al. , 25: 2003).

Spletno glasovanje bi invalidom lahko močno olajšalo postopek glasovanja. Ponavadi predstavlja največjo oviro predvsem fizičen dostop do volišča, ki je zamuden in velikokrat organizacijsko zelo zahteven.

Pri volitvah nastanejo tudi veliki stroški¹⁹. Stroški nastanejo zaradi volišč, na katerih poteka glasovanje [povračilo stroškov članom volilnih odborov (približno 22.000 volilk in volilcev)], stroškov najemnin in uporabnin za volišča ter opremo volišča, ki jo zahteva zakon (skrinjice, pregrade, kemični svinčniki in drug drobn tehnični material). Pomembna postavka je tudi obveščanje volivcev o dnevu glasovanja in o volišču, na katerem imajo pravico glasovati, predvsem strošek poštnih storitev.

¹⁹ V vednost naj navedem stroške, ki so nastali ob volitvah poslancev v evropski parlament leta 2004. Republiška volilna komisija je ocenila celotne stroške na 633.830.000 SIT, torej na okroglih 634 milijonov slovenskih tolarjev (RVK, 2006e).

Ko se volilni dan konča, je potrebno vse glasove tudi prešteti. Tehnologija oziroma računalniški programi omogočajo hitrejšo preštevanje glasov. S pomočjo IKT se lahko statistično ugotovijo tudi drugi parametri in sicer kako je volilec glasoval, kdaj je glasoval, torej časovna komponenta, spol volilca in podobno (Grad, Lukšič et al. , 28: 2003).

Pri spletnem glasovanju je tudi veliko negativnih vidikov.

Tajnost volitev s pomočjo IKT je tisti segment, ki pri ljudeh zbuja največ dvomov. Tajno glasovanje je pomembno predvsem zato, ker ob tajnem glasovanju nihče ne more na volilca izvajati pritiska, za koga naj glasuje, niti ga ne more klicati na odgovornost. Pri manualnem glasovanju je tajnost glasovanja in s tem tudi svobodna volilna pravica zagotovljena s samo prisotnostjo volilnih organov in z njihovo pravico in dolžnostjo, da v primeru kršenja teh pravic pokličejo na pomoč tudi policijske organe. Pri glasovanju s pomočjo IKT se takšna možnost spremljanja in nadzora volilnih organov zmanjša, manj v primeru uporabe kioskov (avtomati na javnih mestih) in bolj v primeru možnosti glasovanja na domu s pomočjo osebnega računalnika (Grad, Lukšič et al. , 16: 2003).

Ob uvedbi e-volitve v Sloveniji bi bilo potrebno spremeniti tudi volilni zakon.

Za glasovanje s pomočjo IKT pa potrebujemo tudi tehnološko pismenost. Tu pa lahko naletimo že na prve resne ovire in težave. Uporaba tovrstne tehnologije ni enako preferirana med državljani. Stopnja »elektronske (ne)pismenosti« je pri societalnih skupinah različna²⁰. Njihovo opismenjevanje (je) poteka(lo) na različne načine. »Eni so (bili) prisiljeni to tehnologijo akceptirati zaradi načina dela, stila življenja, osebnih preferenc ipd., drugi pa še vedno ostajajo zunaj tega toka »spontanega opismenjevanja.« (Wilhelm v Vreg, 279-280: 2004).

²⁰ Wilhelm govori o dejavnikih, ki vplivajo na dostop do elektronske javne sfere in aktivno razpravo: socialni- starost, spol, geografska lokacija, ekonomski.-dohodek, zaposlitev v neki stroki, zlasti pa dejavnik stopnje izobrazbe. Stopnja izobrazba je med najpomembnejšimi izvori polne participacije v digitalni demokraciji (Wilhelm v Vreg, 279-280: 2004).

Volivci bi lahko za glasovanje uporabljali (Grad, Lukšič et al. , 28: 2003):

- elektronska glasovalna skrinjica na volišču;
- elektronski glasovalni terminal, ki se nahaja na javnih mestih;
- elektronsko glasovanje na daljavo preko različnih internetnih terminalov;
- osebni računalnik doma (splet);
- mobilni telefon preko SMS tekstovnega sporočila;
- mobilni telefon preko WAP tehnologije;
- digitalna televizija (DTV).

IKT bi bilo v volilne in referendumске postopke potrebno uvesti postopoma in sicer (Grad, Lukšič et al. , 28-29: 2003):

1. glede na način in izvedbo glasovanja:
 - najprej samo elektronsko glasovanje na voliščih;
 - elektronsko glasovanje v posebej odrejenih »kioskih« (avtomati na javnih mestih, kjer pa je tajnost glasovanja vseeno zagotovljena;
 - nazadnje, glasovanje preko spleta s pomočjo digitalnih potrdil.
2. glede na vsebino izražanja ljudske volje:
 - najprej na referendumih, kasneje še za volitve, ki so zahtevnejša oblika ugotavljanja ljudske volje od referenduma.
3. glede na območje:
 - najprej samo na lokalni ravni, prvotno na volitvah v občinske organe, kasneje še na volitvah v pokrajinske organe;
 - nazadnje še na državni ravni.

IV. E-demokracija v Sloveniji

V nadaljevanju bom predstavila splošen pregled e-demokracije v Sloveniji. Najprej na državni ravni, kasneje pa se bom osredotočila predvsem na lokalno raven.

V Sloveniji je na državni ravni e-demokracija dokaj slabo razvita. Od vseh prej naštetih e-orodij se Slovenija poslužuje le treh e-orodij. To so e-dostop, e-ankete in e-forum. Nedavno je Vlada sprejela Strategijo e-uprave Republike Slovenije za obdobje od leta 2006 do leta 2010 (SEP-2010) razvoja e-uprave Republike Slovenije do leta 2010 (SEP 2010), v kateri so načrtani cilji in delovanje k večji implementaciji tudi na področju e-demokracije v Sloveniji.

IV.1. Državna raven

Ministrstvo za javno upravo, ustanovljeno z novo vlado po ukinitvi Ministrstva za informacijsko družbo, ima na spletu portal E-uprave. Na spletni strani se ukvarjajo predvsem s podajanjem informacij državljanom.

22.5.2006 so prenovili te strani in ljudem ponudili še lažji in preglednejši dostop do informacij. Portal je razdeljen na storitve za državljane, storitve za podjetja, ponuja pa tudi informacije o javni upravi. Uredili so tudi nov portal E-storitve²¹

S tem portalom so na enem mestu dostopni vsi obrazci, ki jih ljudje potrebujejo za administrativne postopke in elektronske vloge oziroma e-obrazci, katere je možno izpolniti in tudi poslati preko spleta. Plačilo vloge lahko uporabnik opravi po elektronski poti.

²¹ Povezavi do e-uprave in portala e-storitve <http://e-uprava.gov.si/e-uprava/> in <http://e-uprava.gov.si/storitve/>

Barbara Kvas
E-demokracija v slovenskih občinah

Na spletni strani Državnega zbora²² so januarja 2006 odprli forum z imenom Dialog²³. Na podstrani Javna predstavitev mnenj je odprt forum, kjer je možno debatirati o predlogih zakonov in novelah zakonov. Celotna stvar je še dokaj v povojih. Sklepam, da je temu tako, ker večina ljudi o tej možnosti participacije ne ve.

Na spletni strani E-uprave so februarja 2006 znotraj imenika E-demokracija odprli nov sklop, imenovan Odprava administrativnih ovir, ki omogoča sodelovanje javnosti. V tem sklopu lahko državljani s svojimi predlogi in mnenji sodelujejo v postopku priprave predpisov, poleg tega pa lahko podajo tudi svoje pripombe, mnenja in predloge, ki bi lahko prispevali k bolj učinkovitemu delovanju javne uprave in odpravi administrativnih ovir. Predloge lahko državljani pošljejo na e-naslov **oao.predlogi@gov.si**. Ideja je dobra. Vendar pa je vseeno veliko skritega, kajti vsa izbira tematike je na strani javne oblasti. Ta sama, brez kritike javnosti, izbira katera vprašanja in pobude bodo objavili in katere ne. Državlani sami nimajo vpogleda v zadeve, ki naj bi bile aktualne, razen če to dovoli javna oblast.

S 15. februarjem so na spletni strani E-uprave povabili državljane Slovenije tudi k sodelovanju pri pripravi Strategije e-uprave RS za obdobje od leta 2006 do leta 2010. Državlani so imeli priložnost podajanja svojih predlogov k že napisani strategiji preko elektronske pošte.

Strategijo e-uprave Republike Slovenije za obdobje od leta 2006 do leta 2010 (SEP-2010) je Vlada sprejela 20. aprila. V strategiji so opredeljeni način in cilji za nadaljnje uresničevanje dejavnosti e-uprave. Strategijo je pripravila medresorska projektna skupina pri Ministrstvu za javno upravo (MJU), pri njenem oblikovanju pa je, kot sem že omenila, s svojimi predlogi in mnenji sodelovala tudi zainteresirana javnost. Strategija upošteva tudi sodobne smernice in pobude, ki so sprejete na ravni Evropske unije.

²² Povezava do spletne strani DZ je <http://www.dz-rs.si/>

²³ Glej v prilogi

Barbara Kvas
E-demokracija v slovenskih občinah

Strategija daje vizijo e-uprave, predstavlja vplive drugih domačih in evropskih strategij in programov, daje povzetek ocene stanja e-uprave za preteklo obdobje, strateške usmeritve in cilje do leta 2010 ter potrebne pogoje za izvedbo zastavljene strategije. Poleg razvojno naravnanih vsebin in prednostnih nalog za prihodnje obdobje so navedeni tudi mehanizmi za izvajanje in spremljanje uresničevanja strategije e-uprave, ki je pogoj za ugotavljanje dejanskega napredka.

Poudarek je na zadovoljstvu uporabnikov, racionalizaciji poslovanja uprave in sodobnih elektronskih storitvah, ki bodo omogočile lažje poslovanje z organi javne uprave. Te prednostne naloge so vključene tudi v Program dela Vlade RS za leto 2006 in v Program dela Ministrstva za javno upravo za leto 2006.

V strategiji je večja pozornost namenjena e-sodelovanju državljanov pri delovanju državne in javne uprave ter vzpostavljanju interaktivnih orodij (e-posvetovanja, tematske diskusijske spletne strani, e-forumi, e-glasovanja, e-klepetalnice in e-peticije) za vključevanje civilne družbe v obravnavo državno relevantnih tem ter udeležbo pri izdelavi bolj sprejemljivih vladnih predlogov in politik.

Zastavili so si tudi dve zelo težki nalogi. Slovenija naj bi med leti 2009 in 2010 postala ena izmed 10 najbolj razvitih držav na področju e-demokracije. V sklopu prednostnih storitev e-uprave bo razvijala tudi tiste, ki omogočajo neposredno sodelovanje državljanov in civilne družbe pri delovanju javne in državne uprave ter pri soodločanju o temah, ki so za državo pomembne.

IV.II. Lokalna raven

V nadaljevanju si bomo pogledali stanje e-demokracije v Sloveniji na lokalni ravni v slovenskih občinah.

Leta 2003 je slovenska vlada sprejela Strategijo uvajanja e-poslovanja v lokalne skupnosti (E-občine), katera usmerja delo Službe vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko na tem področju. Strategija opredeljuje smernice uvajanja e-poslovanja v lokalne skupnosti, vizije, probleme, cilje, dejavnike uspeha, institucionalni vidik ter načrt razvoja e-poslovanja občin. V strategiji je v petem poglavju omenjena tudi e-demokracija. Naštete so e-storitve, ki jih morajo občine ponuditi svojim občanom: forumi, klepetalnice, ankete itd. Občine morajo svojim občanom zagotoviti tudi možnost sodelovanja in pošiljanja predlogov, pobud, vprašanj in mnenj. Na podlagi te strategije bi morali občinski delavci na vsako vprašanje, pobudo ali mnenje posredovati vsaj en odgovor. Prav tako morajo občinski delavci podati argumente, ali so mnenja, predloge in pobude upoštevali ali ne. Na vsa vprašanja bi morali tudi podati pisne odgovore. Prav tako strategija občinskim delavcem predlaga tedensko komuniciranje z občani. Pred vsako pomembno odločitvijo pa naj bi občinski delavci na spletu objavili spletno anketo, ki bi preverila, ali občani podpirajo neko verzijo odločitve ali programa (SEPLS, 2003: 111).

Barbara Kvas
E-demokracija v slovenskih občinah

Koliko občin sploh imamo v Sloveniji in kako se je število le-teh v letu 2006 spremenilo?

V Sloveniji je 205 občin²⁴.

Januarja letos je bil izveden prvi posvetovalni referendum za ustanovitev občin ter za določitev oziroma spremembo njihovih območij in nastalo je 12 novih občin. To so Apače, Cirkulane, Kostanjevica na Krki, Makole, Mokronog-Trebelno, Poljčane, Renče-Vogrsko, Središče ob Dravi, Sveta Trojica v Slovenskih goricah, Sveti Tomaž in Šmarješke Toplice. Državni zbor je 1.marca potrdil nove občine, s čimer so občine postale veljavne.

9.aprila 2006 je bil izveden drugi posvetovalni referendum. Ustanovili so pet novih občin in sicer Gorje, Log – Dragomer, Rečica ob Savinji, Sveti Jurij v Slovenskih goricah in Šentrupert. Vlada je poslala v Državni zbor predlog o ustanovitvi teh občin, občine pa naj bi prišle v veljavo šele 1.1.2007 (Pečnik, 2006).

²⁴ V času pisanja diplome državni zbor še ni potrdil petih novih občin.

V. Analiza spletnih strani občin

V nadaljevanju bom analizirala spletne strani vseh slovenskih občin. Naloga je popisati e-orodja, ki so v uporabi na posameznih spletnih straneh občin.

Naslove spletnih strani občin sem iskala na dveh lokacijah. V osnovi sem iskala naslove na spletni strani, kjer so (naj bi bile) zbrane vse občine²⁵. Ker pa sem želela izvesti res natančno raziskavo, sem v primeru, da na tej spletni strani ni bilo zadetka, oziroma spletnega naslova, preverila še s spletnim iskalnikom Google²⁶.

Analiza spletnih strani vseh občin, narejena v aprilu leta 2006, je pokazala naslednje rezultate²⁷.

Na lokalni ravni se občine na spletnih straneh poslužujejo e-dostopa, e-anket in e-forumov.

Nekaj spletnih strani občin je bilo v času analize nedostopnih, predvsem zaradi tehničnih težav. Nedostopne so bile spletne strani občin Jezersko, Preddvor in Šentilj.

Nekatere občine zaradi majhnosti, geografskega položaja in majhnega proračuna nimajo svojih spletnih strani. Nekatere občine imajo sicer spletne strani, vendar so le turističnega značaja in pri politični analizi ne pridejo v poštev. Občin, ki spletne strani nimajo, je 27. Med 12 občinami, ki so bile ustanovljene marca letos, je le ena občina s spletno stranjo. To je občina Renče-Vogrsko.

Vseh 5 občin, ki bodo prišle v veljavo januarja prihodnje leto, še nima svojih spletnih strani.

²⁵ www.obcine.net

²⁶ www.google.com

²⁷ V prilogi je priložena tabela vseh občin z e-orodji. V posebni tabeli je še 5 občin, ki naj bi v veljavo prišle januarja leta 2007.

Pa preidimo na analizo e-orodij na posameznih spletnih straneh občin.

V.I. E-dostop v slovenskih občinah

E-dostop ima 174 občin, med njimi so po pričakovanju vse mestne občine, torej MO Celje, MO Koper, MO Kranj, MO Ljubljana, MO Maribor, MO Murska Sobota, MO Novo mesto, MO Nova Gorica, MO Ptuj, MO Slovenj Gradec in MO Velenje.

Na spletnih straneh občine objavljajo veliko število različnih informacij. Na spletnih straneh torej lahko najdemo naslednje informacije:

- imena, naslove, elektronske naslove, telefonske številke občinskih delavcev, županov, občinskih svetov;
- sklice sej občinskih svetov;
- podatke o javnih razpisih, natečajih, dogodkih;
- obrazce, vloge (V osmih občinah je možno obrazce izročiti elektronsko. O tem več v nadaljevanju.);
- strategije, napovedi, novice, podatke o uradnih urah občinske uprave, razpisane proračune in druga poročila.

Količina in kakovost podatkov je na spletnih straneh občin različna. Nekatere spletne strani imajo objavljene le skope podatke o županu, občinski upravi in kontaktne podatke. Nekatere spletne strani vsebujejo ogromno podatkov. Od osnovnih podatkov o občini, razpisov, sej, obrazcev, novic in napovednikov do podatkov o proračunu, upravni enoti in strategij.

Barbara Kvas
E-demokracija v slovenskih občinah

Elektronska oddaja obrazcev

Na lokalni ravni je v delovanju centralni sistem oddaje elektronskih obrazcev preko spleta. 23.8.2005 so začeli s testnim delovanjem tega sistema. Sistem elektronskih obrazcev lokalne samouprave omogoča občanom oddajo elektronskih obrazcev preko spleta in spremljanje statusa o reševanju oddanih vlog. V testno fazo je vključenih 8 občin²⁸. Občani teh občin lahko vstopijo v sistem preko državnega portala E-storitve, ki je državljanom na voljo od 22.5.2006. Za varno elektronsko podpisovanje in upravljanja s kvalificiranimi digitalnimi potrdili so v register overiteljev v RS vpisani štirje overitelji digitalnih potrdil²⁹, ki opravljajo storitev izdaje.

Potrdilo se lahko prevzame na dva načina:

- a) v interno zbirko brskalnika (v tem primeru pametna kartica in čitalec pametne kartice nista potrebna);
- b) na pametno kartico (potrebna sta pametna kartica in čitalec pametnih kartic) (E-storitve, 2006).

²⁸ Te občine so Izola, Koper, Kranj, Laško, Litija, Nova Gorica, Škofja Loka in Velenje, v nadaljevanju pa naj bi se v sistem postopoma vključile tudi ostale lokalne skupnosti.

²⁹ - Ministrstvo za javno upravo (potrdilo SIGEN-CA)
- Nova Ljubljanska banka d.d.
- Pošta Slovenije d.o.o. in
- Halcom Informatika d.o.o. (potrdilo Halcom CA)

Barbara Kvas
E-demokracija v slovenskih občinah

V nadaljevanju si pogledjmo, katere elektronske obrazce lokalne samouprave lahko občani oddajo preko spleta.

Občanom je na voljo 11 enostavnih elektronskih obrazcev, ki jih posamezne občine podpirajo, glede na ustreznost občinskih odlokov.

Po izboru testnih občin so na voljo naslednji obrazci (Vloge za lokalno samoupravo, 2006):

- Napoved za odmero nadomestila za uporabo stavbnega zemljišča;
- Prijava komunalne takse;
- Vloga za izdajo letne parkirne karte;
- Vloga za izdajo letnega parkirnega abonmaja;
- Vloga za popravilo poslovnega prostora v lasti občine;
- Vloga za popravilo stanovanja ali hiše v lasti občine;
- Zahtevek za izdajo arhivskega ali dokumentarnega gradiva iz zbirke občine;
- Zahteva za dostop do informacije javnega značaja;
- Poročilo o prenočitvah in obračunani turistični taksi;
- Vpis podatkov o spremembah zavezancev plačila nadomestila za uporabo stavbnega zemljišča;
- Prošnja za pogovor z županom.

V.II. E-ankete v slovenskih občinah

E-anketa je e-orodje, ki je poleg e-dostopa najbolj uporabljeno orodje na spletnih straneh analiziranih občin. E-anketo imajo na svojih spletnih straneh v 64 občinah³⁰.

MO Ljubljana na svoji spletni strani nima objavljene ankete, kar je za občino, v kateri je prestolnica Slovenije, prav žalostno.

E-ankete so po vsebini zelo različne. V nadaljevanju si preberite nekaj izbranih aktualnih anket na spletnih straneh nekaterih občin na dan 14.5.2006.

- Ali se nameravate udeležiti katerih od prireditev ob občinskem prazniku? (Koper, 2006);
- Kako ocenjujete delo Varuhinje bolnikovih pravic? (Maribor, 2006);
- Kaj bi povashem mnenju najbolj pripomoglo k oživitvi novomeškega starega mestnega jedra? (Novo mesto, 2006);
- So se po dveh letih članstva Slovenije v Evropski uniji izpolnila vaša pričakovanja? (Velenje, 2006);
- Menite, da bo Nogometni klub Domžale državni prvak? (Domžale, 2006);
- Kako bi ocenili spletni portal občine Zreče? (Zreče, 2006);
- Kje bi morali biti po vašem novi prostori knjižnice ? (Borovnica, 2006);
- Izvajanje zimske službe na območju Občine Cerkljenjak, v sezoni 2005/2006 bi ocenili? (Cerkljenjak, 2006);
- Ali boste sodelovali pri čistilni akciji, ki bo v občini Cerklje na Gorenjskem potekala od 24. aprila do 16. maja 2006? (Cerklje na Gorenjskem, 2006);
- Ali imate navado, da za državne praznike izobešate slovensko zastavo? (Cerknica, 2006).

³⁰ Med njimi je 6 mestnih občin: MO Koper, MO Maribor, MO Nova Gorica, MO Novo mesto, MO Ptuj in MO Velenje

Barbara Kvas
E-demokracija v slovenskih občinah

Kot je razvidno iz primerov anketnih vprašanj, se ankete dotikajo tako lokalnih vprašanj, kot je anketno vprašanje v Novem mestu in v občini Borovnica, kot vprašanj, ki se tičejo nacionalne teme, npr. anketno vprašanje na spletni strani občine Velenje, ki se dotika članstva Slovenije v Evropski uniji. Prav tako so vprašanja tudi nepolitične narave, kot je aktualno anketno vprašanje v Domžalah, kjer vlada prava nogometna vročica.

Na spletni strani občine Novo mesto imajo obsežen arhiv starih anket. Rezultati so prikazani tako za stare ankete kot tudi za aktualno anketo in sicer v številčni in v procentualni obliki. Slabše imajo urejene ankete na spletni strani občine Velenje, kjer ni arhiva starih anket. Rezultati aktualne ankete pa so prikazani prav tako v številčni in procentualni obliki.

Na spletni strani občine Vransko imajo prikazano le aktualno anketo in rezultate le-te. Zanimivo je predvsem to, da imajo rezultate prikazane v številčni, procentualni in grafični obliki. Na spletni strani občine Žiri imajo anketno vprašanje postavljeno v nenavadni obliki. Vprašanje se glasi, če so občani zadovoljni s spletno stranjo. Odgovoriti ni možno na podane odgovore, ki bi se glasili z da, ne ali ne vem. Odgovor naj bi občani posredovali preko elektronskega naslova uredniku spletne strani. Ta poteza je nenavadna, pravzaprav bi se tej obliki ankete težko reklo e-anketa. Največje število anket v arhivu je na spletni strani občine Vrhnika, kar 63. Naprednejšo verzijo anketnega vprašalnika imajo na spletni strani občine Šentjernej³¹. Anketno vprašanje imajo povezano s forumom. Razprava o anketnem vprašanju, ter o rezultatih se nadaljuje v forumu. Na vrhu foruma oziroma strani, ki je namenjena za debato o anketnem vprašanju, so podani rezultati ankete, spodaj pa se razvija debata v obliki razprave (Forum spletnega portala Občine Šentjernej, 2006).

Na spletni strani občine Škofja Loka je prav tako razširjena anketa³², saj je anketa sestavljena iz večih vprašanj, kar seveda pomaga prikazati širšo sliko o neki tematiki. Veliko novih spletnih strani občin, imajo anketna vprašanja o novem izgledu spletne strani.

V nadaljevanju sledi obširnejša analiza e-anket na spletnih straneh mestnih občin, narejena 18.8.2006.

V.II.I. MO Koper

Aktualno anketno vprašanje se glasi: Ali ste v zadnjem letu prisostvovali na prireditvah oziroma dogodkih v Mestni občini Koper?

Možni odgovori: ne nikoli, manj kot 5x, le ob občinskem prazniku, vedno.

Rezultati aktualne ankete se prikažejo šele ob glasovanju, kar pa ni dobro, saj so rezultati tako na voljo samo tistim, ki so glasovali. Če si želi posameznik samo ogledati rezultate, mora nujno oddati svoj glas, kar vodi v popačenje rezultatov, če posamezniki glasujejo samo z razlogom ogleda rezultatov. Rezultati so pokazani v številčni obliki in procentualni obliki. V arhivu imajo 11 starih anket. Z e-anketami so spraševali o Črnem Kalu, o bojazni pred ptičjo gripo, o urejenosti cest v občini, o lokaciji praznovanja novega leta, o spletnem portalu in kot najbolj politično o izkušnjah občanov Kopra s sodelovanjem z občinsko upravo. Časovni interval objave določene ankete je različen, od enega meseca do treh mesecev, pa tudi le en teden ali 15 dni. Časovno torej ne moremo določiti neke konstante. Število odgovorov tudi variira glede na postavljeno vprašanje in seveda glede na časovni interval istega vprašanja. Največ odgovorov je bilo na anketno vprašanje o urejenosti cest v občini. To anketno vprašanje je bilo na spletni strani skoraj tri mesece. Kot zanimivost naj povem, da je največ občanov glasovalo, da se stanje cest izboljšuje (www.koper.si).

³¹ Glej v prilogi

³² Glej v prilogi

V.II.II. MO Maribor

Aktualno anketno vprašanje se glasi: Kako ocenjujete delo Varuhinje bolnikovih pravic?

Možni odgovori so: dobro, slabo, ne poznam.

Rezultat aktualne ankete se prav tako kot na spletni strani občine Koper pojavi šele, ko kliknemo na enega od možnih odgovorov. Rezultati so podani v številčni in procentualni obliki. V svojem arhivu imajo le tri ankete. Občane so spraševali o novem spletnem portalu, o delu mestne uprave in o delu zimske službe v Mariboru. Najdlje so spraševali o novem spletnem portalu. To anketno vprašanje je bilo na spletni strani kar 4 mesece. Nanj sta odgovorila 402 občana. Ostali dve vprašanji sta bili na spletni strani precej krajši čas. Le 10 dni so spraševali o delu mestne uprave, dobili so 92 odgovorov. Kot zanimivost naj povem, da so delo mestnih uradnikov ocenili kot slabo. 13 dni so spraševali občane o delu zimske službe v času zime. Odgovorilo je 93 občanov (www.maribor.si).

V.II.III. MO Nova Gorica

Aktualno anketno vprašanje se glasi: Ali podpirate idejo, da bi v Borovem gozdičku v Novi Gorici postavili rožni vrt (rozarij)?

Možni odgovori so da, ne in ne zanima me.

Rezultati aktualne ankete se pojavijo, ko kliknemo na enega od možnih odgovorov. Rezultati so podani v procentualni obliki, na koncu pa pokažejo število vseh podanih odgovorov. V arhivu je 8 anketnih vprašanj. Anketna vprašanja se tičejo brezplačnega prometa, kresovanja, olimpijskega ognja, dnevnega centra za narkomane in ostalega. Število odgovorov je različno, največ odgovorov je bilo podanih na vprašanje, ki se tiče dnevnega centra za narkomane, na katerega je največ odgovorilo pritrdilno (www.nova-gorica.si).

V.II.IV. MO Novo mesto

Kaj bi po vašem mnenju najbolj pripomoglo k oživitvi novomeškega starega mestnega jedra?

Možni odgovori so: pestrejša gostinska ponudba, pogosti kulturni, športni in drugi dogodki, več nakupovalnih zmogljivosti.

Rezultati so vidni, ne da bi bilo potrebno glasovati. Prikazani so v številčni in procentualni obliki. V arhivu imajo 27 starih anket. Anketna vprašanja so različna, od izobešanja zastave, silvestrovanja, prazničnih nakupov, gradnje avtoceste do praznovanja ob vstopu v Evropsko Unijo in udeležbi referendumov (www.novomesto.si).

V.II.V. MO Ptuj

Aktualno anketno vprašanje na spletni strani občine Ptuj se tiče nove spletne strani.

Vprašanje se glasi: Vsebine nove spletne strani MO Ptuj se mi zdijo?

Možni odgovori se glasijo: uporabne, izvirne, informativne in nepotrebne.

Tudi tu se pokažejo rezultati aktualnih anket šele ob oddaji glasu. Na tej spletni strani arhivov anket (še) nimajo. Predvidevam pa, da imajo aktualno anketo objavljeno že dolgo časa, kajti odgovorov je že 569. Največ občanov trdi, da so nove spletne strani nepotrebne. Lahko trdim, da je prav odgovor na to vprašanje razlog, zakaj v arhivu ni anket (www.ptuj.si).

V.II.VI. MO Velenje

Aktualno anketno vprašanje se glasi: So se po dveh letih članstva Slovenije v Evropski uniji izpolnila vaša pričakovanja?

Možni odgovori: da, delno, ne in ne vem.

Tudi na tej spletni strani arhivov e-anket ni. Na aktualno vprašanje je do sedaj odgovorilo 48 občanov. Rezultati so v številčni in procentualni obliki. Največ občanov pa trdi, da se po dveh letih članstva v EU njihova pričakovanja niso izpolnila (www.velenje.si).

Sklep

Kot vidimo iz poglobljene analize spletnih strani mestnih občin, se vse občine poslužujejo podobnih metod e-anketiranja. Rezultati so v številčni in procentualni obliki. Arhivi so ponekod večji, ponekod jih še ni. Vprašanja so predvsem lokalna in se tičejo razmer in aktualnih perečih tem v dotični občini.

V analizi nikjer nisem zasledila spolne ločitve vprašalnika, kot se pojavlja na nekaterih spletnih straneh³³. Pri analizi bi statistika odgovorov glede na spol pri določenih temah prišla prav.

Predlog za oblikovanje e-anket: E-ankete naj se dotikajo aktualnih dogodkov v občini in perečih tem. Vprašanja naj bodo jasna, odgovori večplastni. Vedno naj bo možnost nevtralnega odgovora. Čas istega anketnega vprašanja naj variira glede na perečo temo in aktualnostjo. Rezultati naj bodo prikazani v številčni, procentualni in grafični obliki. Odgovori naj bodo ločeni glede na ženski in moški spol, saj odgovori velikokrat variirajo glede na spol. Tako kot na spletni strani občine Šentjernej, naj se tema, o kateri je govora v anketnem vprašanju, razširi v razpravo v forumu, kajti le tako občinski delavci lahko dobijo sliko mnenja o neki določeni temi.

Na spletni strani občine Ptuj vidimo, da so glede na odgovore na prvo anketno vprašanje, ki je negativen in pravi, da so nove spletne strani nepotrebne, prenehali s podajanjem novih anketnih vprašanj in so upoštevali mnenja občanov. Zanimivo bi bilo videti ali se tudi na drugih spletnih straneh poslužujejo iste metode.

³³ www.delo.si

V.III. E-forumi v slovenskih občinah

E-forumi so še zadnje e-orodje, ki se ga poslužujejo na spletnih straneh slovenskih občin. E-forume imajo v 26 občinah³⁴.

Analiza spletnih forumov na vseh spletnih straneh občin je pokazala naslednje rezultate.

Pet forumov ni bilo možno analizirati. Forum na spletni strani občine Vranksko v času analize (20. in 21. maj 2006) ni bil dostopen. Forum na spletni strani občine Metlika je zaprt zaradi vzdrževanja. Forum na spletni strani občine Dobrova – Polhov Gradec je v pripravi. Na spletni strani občine Semič nas klik na forum preusmeri na skupni forum Bele Krajine in sicer na forum Strategija prostorskega razvoja Bele Krajine. Na spletni strani občine Ajdovščina nas ob kliku na forum pričaka pismo župana Ajdovščine, g. Marjana Poljšaka, kjer pojasnjuje, zakaj je forum zaprt.

G. Poljšak pravi, da so »Pričakovali (smo), da bodo prispevki na Forumu poleg drugega nudili uporabne ideje za reševanje občinskih zadev in problemov. To se ni zgodilo. Sam nisem uporabil niti ene ideje s Foruma in tudi člani občinske uprave ter politike mi niso nikoli izrazili koristnosti Foruma v tem smislu.« Župan Marjan Poljšak pa ponuja tudi alternativo; »Verjamem, da je med uporabniki Foruma veliko takih, ki so glede rokovanja s svetovnim spletom zelo spretni, in bodo lahko takoj organizirali nek nov svoj spletni forum o istih zadevah, ki pač ne bo na občinskih spletnih straneh.«³⁵

Isto se je zgodilo s forumom na spletni strani občine Novo mesto. Župan je v aprilu 2006 zaprl forum in sicer zaradi »blatenja občanov in osebnih žalitev, ki so presegale meje dobrega okusa, enemu izmed občanov so celo grozili s smrtjo«. Boris Kovačič, župan Novega mesta pravi, da nameravajo vzpostaviti nove občinske spletne strani. Portal bo imel moderatorja in določena pravila komuniciranja brez možnosti žalitev, razmišljajo pa

³⁴ Med njimi v treh mestnih občinah: MO Nova Gorica, MO Ptuj in MO Velenje.

³⁵ Celotno pismo je v prilogi.

tudi o obvezni registraciji udeležencev (Kren, 2006). Občani Novega mesta pa so medtem samoiniciativno vzpostavili lasten forum, ki ni na občinskih spletnih straneh³⁶.

Zaprte obeh forumov se mi zdi sporno. Sporni se mi zdijo predvsem navedeni razlogi, ki ne upoštevajo moči moderatorja, katerega naloga je nadzorovati politično kulturo v forumih. Prav tako je sporna ponujena alternativa, kajti debata o občinskih zadevah, predlogih in idejah naj bi bila debatirana na občinskih straneh, tam, kjer so občinski upravi najbližje in kjer so predloge in ideje občinski delavci »primorani« upoštevati. Občinski forum mora biti znotraj predstavitvene spletne strani občine, saj mu ravno to daje legitimnost.

Dva foruma na spletni strani občin Gornja Radgona in mestne občine Velenje sta prazna, brez objav. Do foruma na spletni strani Velenje je pravzaprav težko priti, saj so potrebni trije kliki, da pridemo do foruma, kjer pa prostor namenjen podajanju mnenj, ta prostor pa ni imenovan ne forum, ne razprava³⁷. Predvidevam, da objav ni, ker nihče niti ne ve, da ta »forum« obstaja.

Nekateri forumi so ali že dlje časa neobiskani³⁸, ali pa imajo zelo malo obiska. Malo obiska je na spletnih straneh občin Tabor, Škofljica, Puconci, Markovci, Kozje in mestne občine Ptuj. Predvidevam, da gre zasluga temu mladost foruma³⁹ ali pa nevednost občanov, da na spletni strani občine sploh imajo forum.

Forum so nastajali v različnih obdobjih. Nekaj jih je nastalo letos, nekaj pa jih datira tudi v leto 2004⁴⁰, forum na spletni strani Lovrenc na Pohorju pa datira celo v leto 1999.

Zahteva po registraciji je mandatna, poljubna ali pa ne obstaja. Mandatna je v forumu spletnih strani občin Brezovica, Lovrenc na Pohorju, Škofljica in Tabor.

³⁶ Forum se nahaja na www.novomesto.org

³⁷ Pot do foruma je naslednja: V levem stolpcu kliknite na E-demokracija, Vstopite v e-demokracijo, Aktualna tema

³⁸ Kanal ob Soči - zadnji prispevek januarja 2006, Kozje - zadnji prispevek marca 2006

³⁹ Primera: Idrija, Bistrica ob Sotli

⁴⁰ Primera sta foruma spletne strani mestne občine Nova Gorica in občine Šempeter-Vrtojba

Število uporabnikov varira. Ponekod jih je le ščepec, okoli šest ali sedem (Kozje), ponekod pa tudi 481 (Brezovica). Registracija je bolj kot ne poljubna. Uporabniki povečini uporabljajo vzdevke, v uporabi je tudi le osebno ime, le v redkih primerih se uporabniki podpišejo z imenom in priimkom.

Oblikovno se forumi na spletnih straneh občin razlikujejo. Večinoma so forumi razdeljeni na poglavja, znotraj katerih so teme, ki narekujejo, o čem bo tekla debata. Preglednost foruma je tudi raznolika. Na spletni strani Ptuj so na preglednost foruma popolnoma pozabili, saj so črke premajhne, strani so sive barve. V večini so se poslužili dveh različnih programskih paketov in sicer phpBB in phorum⁴¹. Primer phpBB je forum na spletni strani občine Šentjernej. Ta paket omogoča zelo veliko preglednost foruma. Prikazane so teme, odgovori, število ogledov, zadnje objave pa tudi število registriranih uporabnikov, število prispevkov itd. Phorum je drugi programski paket, ki pa je zelo nepregleden. Dokaj pregleden je še na prvi strani, ki opredeli poglavja, ko pa odpremo temo, se pa hitro zgubimo v neurejenosti, časovno in tematsko. Primer foruma s tako programsko opremo je forum na spletni strani občine Idrija.

Tematike v forumih so zelo različne. Dotikajo se tako političnih tem kot zabavnih, kulturnih in športnih. Debata poteka o lokalnih temah kot so ceste, semaforji, kolesarske steze, parkirni prostori, o razvoju mesta/občine, o zakonih in aktih, o dogodkih in festivalih, o Sloveniji, vrtcih in šolah, o možnosti širokopasovnega dostopa do spleta (Ta tema je zelo aktualna v večih občinah. Med njimi v forumih spletnih strani občin Tabor in Markovci, kjer je debata predvsem le o tem). Kot zanimivost naj navedem dve temi in sicer na spletni strani občine Dobrovnik, kjer je govora o zračni puški in luskavici.

V forumih nekaterih spletnih strani občin imajo prostor namenjen tudi t.i. županovemu kotičku⁴². Najdemo jih na spletnih straneh občin Bloke, Kuzma in Šentjernej. V forumu spletne strani Kuzma sem v tem kotičku zasledila odgovor s strani župana Jožefa Škaliča. Na spletni strani občine Šempeter-Vrtojba je slika drugačna. V forumu so postavili kar

⁴¹ Glej v prilogi

⁴² Glej v prilogi

nekaj vprašanj direktno županu, na nobenega pa g. Valenčič ni odgovoril. V forumu Šentjernej je slika podobna. Čeprav imajo del foruma namenjen županovemu kotičku in so vprašanja namenjena g. Hudoklinu, na ta le-ta še ni odgovoril. Je pa na nekaj vprašanj podan odgovor s strani občinske uprave. Čisto drugačna pa je slika na spletni strani občine Brezovica.

V.III.I. Brezovica

Forum spletne strani Brezovica je primer dobre prakse. Zaradi tega bom v nadaljevanju nekaj besed namenila temu forumu, glede na analizo narejeno 22.maja 2006.

Glede na prispevke objavljene v najosnovnejši temi- uporaba foruma- predvidevam, da je forum na spletni strani Brezovica med starejšimi. Deluje od junija leta 2003. Registracija na tem forumu je mandatorna, saj prispevkov ni možno objavljati brez registracije. Forum je zelo živahen. Uporabnika foruma dnevno pišejo prispevke in sodelujejo v razpravi. Registriranih uporabnikov je skupaj 481. Uporabniki foruma se pod svoje prispevke podpisujejo z vzdevki ali imeni.

Ime uporabljenega programskega paketa ni mogoče ugotoviti, je pa zelo pregleden⁴³. Forum imajo na začetni strani razdeljen na poglavja: Občinska uprava, kjer so teme Kje me čevelj žuli?, Predlogi, Pohvale in Županov kotiček; International forum, ki je v angleškem jeziku in je namenjen tujcem, ki se zanimajo za Slovenijo; Meni se klepeta, kjer so teme Politika, Kaj pa ti praviš? in Razno; Slovenci po svetu, ki je namenjen Slovincem po svetu in tudi doma in Webmaster Brezovica.si, ki je namenjen predvsem obvestilom, navodilom in debati o samem forumu.

Teme so različne. Lotujejo se tako političnih, lokalnih, kot tudi zabavnih in ekoloških tem. Prav tako občani občine Brezovica v svojih prispevkih pišejo o svojih idejah in pripombah. Na forumu se pogovarjajo o cestah, igriščih, pokanju ob silvestrovem, psih, avtobusih in avtobusnih postajah, zakonih, pravilnikih, prostovoljstvu, ekologiji, planoti

⁴³ Glej v prilogi

Barbara Kvas
E-demokracija v slovenskih občinah

Rakitni, volitvah, županu, potresih, policiji itd. V vsaki razpravi sodeluje več uporabnikov foruma.

Debate potekajo civilizirano. Zahteva po kulturnem dialogu je napisana v navodilu za uporabnike foruma, kjer si lahko na novo registrirani uporabniki preberejo, kako naj pišejo in da bodo v primeru kršenja navodil sankcionirani, o tem pa bodo dobili tudi obvestilo. Čeprav je očitno, da se nekateri uporabniki foruma med seboj ne strinjajo, opaziti je tudi obrekovanja in namigovanja, so debate vseeno kulturne, kletvic ne uporabljajo. Kulturna debata kaže visoko stopnjo politične kulture in so dober prikaz, da se da nestrinjati tudi na kulturni način.

Na forumu imajo torej tudi prostor, namenjen Županovem kotičku. Tu občani postavljajo vprašanja županu, na katera župan Drago Stanovnik zelo ažurno in temeljito odgovarja. Pravzaprav župan zelo aktivno sodeluje tudi pri odgovarjanju na vseh ostalih temah, kar je zelo pohvalno, saj se očitno dobro zaveda prednosti dvosmerne komunikacije med občani in seboj.

V nadaljevanju si preberite kratek intervju s županom občine Brezovica, g.Dragom Stanovnikom. Vprašanja sem posredovala preko elektronske pošte na dan 23.maja 2006.

1. V forumu ste zelo aktivni. Kaj vas žene v debato s svojimi občani?

Nisem kaj posebej aktiven, sem pa vesel vsake pobude ljudi in vse kar je dobro s strani ljudi tudi podpiram.

Komunikacijo med županom in ljudmi skušam negovati v prispodobi primerljivo dvem zaljubljenecem, ki premagata vse, da sta skupaj. Človek, ki ima kaj povedati, to pove, ko je razpoložen za to. Prav takrat, ko je (še) razpoložen pa mora dobiti tudi odgovor, za naslednji korak....

2. Ali upoštevate predloge in ideje, o katerih vam pišejo vaši občani?

Upoštevam jih v največji možni meri. Sicer pa je vsak problem rešljiv sorazmerno z voljo vseh udeleženi. Z moje strani je vedno pozitivna naklonjenost za realizacijo dobrih predlogov in idej.

Barbara Kvas
E-demokracija v slovenskih občinah

3. Ali mislite, da vam bo taka dvo-smerna komunikacija pomagala pri naslednjih volitvah?

Z volitvami se ne obremenjujem, saj o tem odločajo ljudje, ki večinoma nimajo interneta. Sam ciljам na globalni svet, ki je v celoti v krizi materializma in egoizma, ki duši odnose med ljudmi na vseh nivojih in še posebej v družini in soseščini. (Drago Stanovnik, 2006)

Sklep

Forum na spletni strani občine Brezovica je primer dobre prakse. Kot vzor bi bila lahko forumom na vseh ostalih spletnih straneh občin. Prav tako je vzora vreden tudi odnos, računalniška pismenost in pripravljenost za debato in dvosmerno komunikacijo župana Brezovice s svojimi občani.

Predlagam naslednjo ureditev spletnih forumov. Forum naj bo uporabniku prijazen, torej enostaven in pregleden. Tehnično naj ne bo preveč zahteven. Na forumu naj bodo navodila za uporabnike, nasveti in opozorila.

Forum naj bo razdeljen na poglavja glede na temo. Kot že prej omenjeno, naj bo del namenjen samemu uporabljanju foruma. Drugi del naj bo namenjen občanom in prostemu času. V tem delu naj se občani pogovarjajo o zabavi, prostem času, dogodkih v občini in o ljubezni, poeziji in drugem. Tretji del naj bo namenjen političnim temam. V tem delu naj se občani pogovarjajo o konkretnih občinskih zadevah. V tem delu naj se občinski delavci aktivno vključujejo v debato. Občani naj podajajo konkretne predloge in mnenja. Občinski delavci naj objavljajo svoje načrte za različne politične akcije, na katera naj se občani odzivajo s svojimi konkretnimi predlogi. Debata na eno določeno in perečo temo naj bo časovno omejena in nadzorovana s strani strokovnega moderatorja. Delo moderatorja naj bo nadzor nad debato, ki naj bo v okviru civiliziranega kulturnega dialoga. Prav tako naj v določenih časovnih intervalih skrbi za analizo in kratko povzemanje komentarjev, predlogov in mnenj občanov. Na podlagi le-teh naj se oblikujejo sklepi in konsenz s strani občinskih delavcev in samih občanov, ki živijo v občini in na katere vsaka odločitev še kako vpliva.

VI. Analiza prvih poskusov lokalne e-demokracije v Sloveniji leta 2002 in danes

V Sloveniji sta bila v letu 2002 izpeljana prva dva projekta praktične vpeljave e-demokracije in sicer na lokalni ravni. Na spletnih straneh dveh mestnih občin, Velenje in Nova Gorica, so postavili aplikacije, ki naj bi občanom omogočile aktivnejše vključevanje v lokalne zadeve. Oblikovala sta se dva projekta in sicer mestna občina Velenje s projektom e-mesto in Nova Gorica s projektom e-regija. V projektu so sodelovali vsi najpomembnejši akterji in sicer lokalna politika, gospodarstvo in tehnična stroka (Delakorda, 500-507: 2004).

Oblikovali so se trije spletni portali⁴⁴.

Na krovni spletni strani⁴⁵ je zapisano, da je »E-demokracija (je) portal, ki z novimi tehnologijami premošča oviro med javno upravo in občani. Na tem mestu slovenska mesta objavljajo podatke in povezave na spletne aplikacije, ki olajšajo komunikacijo med občani in elementi javne uprave (županom, svetniki..).« Danes (1.6.2006) sta na spletnem portalu le dve občini in sicer še iz leta 2002, ko je potekal prvi projekt vpeljave e-demokracije na lokalno raven.

S portala pridemo na ostali dve spletni mesti.

Na prvi⁴⁶ je lociran projekt e-regija občine Nova Gorica⁴⁷. Tu najdemo aplikacijo »oglasna deska«, ki občanom omogoča pregled sporočil mestne občine ter aplikacijo »rezervacija sob«, ki omogoča občanom rezervacijo prostorov in pregled dogajanj / urnik prireditev v prostorih MO Nova Gorica. Ob kliku na aplikacijo »oglasna deska« ugotovimo, da stran ne dela. Ob kliku na aplikacijo »rezervacija sob« pa ugotovimo, da je stran ažurirana in delujoča. S klikom na polje Rezervacija se nam odpre obrazec, kjer

⁴⁴ Krovni se nahaja na www.e-demokracija.com.

⁴⁵ Glej v prilogi

⁴⁶ <http://www.e-demokracija.com/ng/index.htm>

lahko vpišemo podatke in izberemo eno izmed štirih sob, ki so na razpolago in so seveda tudi opisane. O potrditvi rezervacije obvestijo po elektronski pošti. Kakšna je dejanska uporaba te spletne aplikacije, ni znano.

Tretji spletni portal vodi na projekt občine Velenje e-mesto⁴⁸. Projekt je bil v tej občini zastavljen širše kot v občini Nova Gorica. Vključuje tri samostojne aplikacije⁴⁹.

Prva aplikacija »*aktualna tema*« omogoča občanom posredovanje predlogov in pobud na objavljeno temo, katere župan ali pa odgovorna oseba za to področje enkrat tedensko komentira neposredno na spletni strani. Ob kliku na to spletno stran vidimo, da so razdeljena na »sprejeta vprašanja«, kjer ni niti enega vprašanja, na »nesprejeta vprašanja«, kjer je šest vprašanj in na »pobude za nove teme«, kjer je 9 komentarjev, zadnji Jureta, ki ga zanima, zakaj na vprašanja nihče ne odgovarja.

Aplikacija »*pobude svetnikom*« omogoča občanom zastavljanje pobud ali vprašanj posameznemu svetniku, skupini svetnikov (političnim strankam) ali pa mestni občini. Ob kliku na to stran vidimo, da je bilo od leta 2002 posredovanih le kakih pet vprašanj. Na prva dva so odgovorili, potem pa nič več. Zadnji poskus je bil v juniju leta 2005.

Aplikacija »*neposredni prenosi sej*« naj bi omogočala uporabnikom neposredno spremljanje posnetkov sej mestnega sveta MO Velenje ter javnih okroglih miz preko spleta. S klikom na to aplikacijo vidimo, da spletna stran ne deluje.

Oba poskusa vpeljevanja lokalne e-demokracije sta bila uspešna na tehnični ravni, nista pa zaživela v komunikacijskem in vsebinskem smislu. Razlogov za to je več. Prvič, iz same strukture in vsebin aplikacij ni mogoče razbrati, kakšni so kriteriji izbora »sprejetih vprašanj« in kakšni so kriteriji za sprejetje podanega predloga. Prav tako ni transparentno, kdo odloča o tem, katera vprašanja in predlogi bodo sprejeti in kateri ne. Drugič, spletne strani občane ne informirajo o tem, katerim javno političnim vsebinam je posamezna aplikacija namenjena. Prav tako ne omogočajo kompleksne, resne,

⁴⁷ Glej v prilogi

⁴⁸ <http://www.e-demokracija.com/velenje/atemala/index.cfm>

⁴⁹ Glej v prilogi

Barbara Kvas
E-demokracija v slovenskih občinah

poglobljene in vsebinsko vodene javne e-razprave o problemih lokalne skupnosti. Tretjič, na spletni strani ni mogoče razbrati, kaj se s pobudami občanov zgodi v nadaljnjem procesu odločanja. Četrtrič, interaktivno komuniciranje med izvršno in zakonodajno vejo lokalne oblasti na eni strani ter občani na drugi je omejeno na postavljanje vprašanj ter dajanje predlogov in pobud s strani občanov. Petič, ni določil, ki bi zavezovala občinske svetnike, župana in občinsko administracijo, da odgovarjajo na zastavljena vprašanja in predloge. Šestič, manjkajo jasno določeni protokoli ter kodeksi vedenja in postavljanja vprašanj na spletnih straneh.

Med splošnejše razloge za neuspeh prvih poskusov uvajanja lokalne e-demokracije je mogoče prišteti tudi začetno navdušenje nad tehničnimi lastnostmi tehnologije Interneta, ki pa ni bilo podkrepljeno s strokovnimi družboslovnimi in politološkimi premisleki o dizajniranju, vodenju ter moderiranju tovrstnih odločevalskih in komunikacijskih procesov.

Danes na spletni strani občine Velenje vidimo, da se osredotočajo predvsem na elektronsko orodje e-dostop. Objavljenih imajo veliko različnih informacij, poročila s sej, napovednike, video posnetke sej Sveta MOV itd. Imajo tudi e-anketo. Občina Velenje pa sodeluje tudi v testnem projektu oddajanja elektronskih obrazcev preko spleta. Forum je tehnično na spletni strani postavljen, vendar pa udeležbe občanov ni. Dvomim, da ljudje vedo, da obstaja možnost njihovega sodelovanja.

Na spletni strani Velenje pa so se lotili pohvale vrednega projekta "Elektronski naslov za vsakega občana Mestne občine Velenje«, kjer omogočajo vsem, ki imajo prebivališče v MO Velenje brezplačno odprtje elektronskega naslova na občinskem poštnem strežniku.

Danes na spletni strani občine Nova Gorica vidimo, da imajo obsežen del namenjen e-dostopu, kjer občani lahko dobijo veliko različnih informacij. Prav tako imajo e-anketo in tudi e-forum, katerega sem v prejšnjem delu diplome že analizirala.

VII. Zaključek

Elektronska demokracija je v Sloveniji na začetku svoje poti. Poročilo Združenih narodov je Slovenijo na lestvici indeksa e-participacije za leto 2005 uvrstilo na skromno 46. mesto. Glede na poročila Združenih narodov je Slovenija celo nazadovala, saj je leta 2004 zasedla 41.-49. mesto, leta 2003 pa je bila na 36. mestu.

V Sloveniji se vlada osredotoča predvsem na e-dostop, oziroma podajanje informacij na splet ter olajševanje vsakdanjih birokratskih procesov. To je razvidno tudi iz Strategije e-uprave za obdobje od leta 2006 do leta 2010, ki jo je Vlada sprejela 20. aprila letos. V tej strategiji so opredeljeni načini in cilji za delovanje e-uprave. Nekaj pozornosti so namenili tudi e-demokraciji. Govora je o vzpostavljanju interaktivnih orodij kot so e-posvetovanja, tematske diskusijske spletne strani, e-forumi, e-glasovanja, e-klepetalnice in e-peticije za vključevanje civilne družbe v procese oblikovanja političnih odločitev.

Na državni ravni že lahko sodelujemo pri oblikovanju političnih odločitev, kar so omogočili z oblikovanjem t.i. foruma na spletni strani Državnega zbora in možnosti pošiljanja predlogov, pripomb in mnenj preko spletnega portala E-uprava. Kljub temu, da imamo orodja, preko katerih lahko sodelujemo, pa ta orodja niso transparentna. Nikjer ni razvidno, katere predloge državljani pošljejo. Prav tako ni razvidno, ali so določeni predlogi upoštevani ali ne. Problematična je tudi udeležba državljanov. Predpostavljam, da je udeležba nizka predvsem, ker veliko ljudi ne ve, da možnosti participacije sploh obstajajo. Potrebno bi bilo delati na informiranju državljanov in večji transparentnosti orodij, predvsem s tehnično na novo oblikovanimi stranmi in oblikovanjem forumov v pravem pomenu besede.

Na lokalni ravni se prav tako oblikujejo določena orodja, ki omogočajo sodelovanje občanov v procesih oblikovanja odločitev, ki bi zadovoljile čim več občanov. Čeprav je v Strategiji uvajanja e-poslovanja v lokalne skupnosti, kar je na kratko imenovano E-občine, natančno napisano, kako naj se e-demokracija uvede v delovanje občin, ostaja ta strategija le medel približek realnosti. V strategiji omenjajo e-storitve, ki jih morajo

občine ponuditi občanom, kot so forumi, klepetalnice, ankete in storitve sodelovanja in sicer pošiljanja pobud in pripomb občinskim predstavnikom. Prav tako je v strategiji zapisano, da bi morali občinski delavci tedensko komunicirati s svojimi občani in na vsako pripombno morali pisno odgovoriti. Tega v občinah ne izvajajo.

Kljub neupoštevanju strategije E-občina, pa na spletnih straneh slovenskih občin najdemo tri elektronska orodja. Spletne strani ima 174 občin. Na svojih spletnih straneh se občine v večini primerov poslužujejo predvsem e-dostopa. Nekatere spletne strani imajo objavljene le skope podatke o županu, občinski upravi in kontaktne podatke. Nekatere spletne strani vsebujejo ogromno podatkov. Od osnovnih podatkov o občini, razpisov, sej, obrazcev, novic in napovednikov do podatkov o proračunu, upravni enoti in strategij.

V osmih občinah, Izoli, Kopru, Kranju, Laškem, Litiji, Novi Gorici, Škofji Loki in Velenju, opravljajo testni projekt oddajanja elektronskih obrazcev preko spleta, seveda s pomočjo digitalnega potrdila, katerega v Sloveniji omogoča Ministrstvo za upravo, Pošta Slovenije, NLB in Halcom Informatika. Za sedaj je možno preko spleta oddati le 11 enostavnih obrazcev, po koncu testnega obdobja in pridobitvi rezultatov pa namerajajo celoten projekt razširiti in prenesti tudi v ostale občine.

Drugo e-orodje, ki ga na svojih spletnih strane občine uporabljajo, so e-ankete. Teh se v različnih oblikah poslužuje 64 občin. Vse občine se poslužujejo podobnih metod e-anketiranja. Vprašanja so predvsem lokalna in se tičejo razmer in aktualnih perečih tem, tudi političnih, v dotični občini. Naprednejšo verzijo anketnega vprašalnika imajo na spletni strani občine Šentjernej. Anketno vprašanje imajo povezano s forumom, kjer se razvija debata o določeni temi⁵⁰. Na spletni strani občine Škofja Loka je prav tako razširjena anketa, saj je anketa sestavljena iz večih vprašanj, kar seveda pomaga prikazati širšo sliko o neki tematiki. Veliko novih spletnih strani občin imajo anketna vprašanja, ki sprašujejo o novem izgledu spletne strani.

⁵⁰ <http://forum.sentjernej.si/viewforum.php>

Tretje orodje, ki se ga poslužujejo v slovenskih občinah, so spletni forumi. Imajo jih v 26 občinah. Nekaj jih je precej novih, nekaj jih pa datira tudi v leto 2004, forum na spletni strani Lovrenc na Pohorju pa datira celo v leto 1999. Uporabniki povečini uporabljajo vzdevke, v uporabi je tudi le osebno ime, le v redkih primerih se uporabniki podpišejo z imenom in priimkom. Oblikovno se forumi na spletnih straneh občin razlikujejo.

Preglednost foruma je tudi raznolika. V večini so se poslužili dveh različnih programskih paketov in sicer phpBB in phorum. Tematike v forumih so zelo različne. Dotikajo se tako političnih kot zabavnih, kulturnih in športnih tem. Debata poteka o lokalnih temah kot so ceste, semaforji, kolesarske steze, parkirni prostori, o razvoju mesta/občine, o zakonih in aktih, o dogodkih in festivalih, o Sloveniji, vrtcih in šolah, o možnosti širokopasovnega dostopa do spleta itd. V forumih nekaterih spletnih strani občin imajo prostor namenjen tudi t.i. županovemu kotičku. Prevladuje ignoranca s strani županov, imamo pa tudi primere, kjer župani komunicirajo s svojimi občani. Najbolj aktiven je g. Drago Stanovnik, župan občine Brezovica, ki s svojimi občani dnevno komunicira.

Kot vidimo, se občine v Sloveniji poslužujejo le osnovnih e-orodij. E-dostop in e-ankeste tvorijo osnovo, zanimivo pa je, da je vse preveč takih, ki anket na spletnih straneh sploh nimajo. E-forum bi s pomočjo moderatorjev lažje zaživel, saj bi le ti skrbeli za civilizirano debato in vodili razpravo v konstruktivno smer.

Analitiki in zagovorniki pozitivnih vplivov e-demokracije na življenje ljudi se trudimo e-demokracijo tudi konkretnije udejanjiti. Na lokalni ravni je bil leta 2002 precej klavno izpeljan projekt in sicer v dveh mestnih občinah, mestni občini Nova Gorica, na kratko projekt E-regija in v mestni občini Velenje, na kratko E-mesto. Tehnološko je bil projekt dokaj dobro zasnovan, kar lahko vidimo tudi še danes, saj večina projektov tehnološko še stoji. Kljub dobri tehnološki osnovi pa ljudje in politični organi niso dojel bista ponujene priložnosti. Participacija s strani državljanov je bila nizka. Predvsem pa si kritiko zaslužijo predvsem občinske oblasti, ki na vprašanja v začetku projekta niso odgovarjali, kar je posledično vodilo v obup tudi s strani takrat še zainteresiranih občanov. Trenutno poteka drugi poskus na lokalni ravni in sicer v občinah Novo mesto, Kamnik in Žalec, kateri je v prilogi te diplomske naloge tudi podrobneje opisan. S tem projektom želimo na podlagi izkušenj iz leta 2002 izpeljati vzorni primer reševanja, s strani občine izbranega, aktualnega problema v občini vzporedno »online«, s pomočjo

informacijsko komunikacijsko tehnologijo, in »offline«, z rednimi sestanki in problematiziranjem o problemu s tistimi, ki jim je IKT tuja ali pa do nje ne morejo dostopati.

Na lokalni in tudi na državni ravni pa participacija ljudi ni visoka. Predpostavljam, da je temu tako zato, ker velika večina tistih, ki bi bili zainteresirani za sodelovanje v političnem kreiranju odločitev, možnosti participiranja sploh ne poznajo. Glede na to, da občani in pa tudi državljani Slovenije fenomena e-demokracije (dobro) ne poznajo, mislim, da moramo veliko storiti predvsem na informiranju in izobraževanju ljudi o tem fenomenu. Prav zato smo vzpostavili tudi spletno mesto www.e-demokracija.si, ki redno nudi novosti in novice s področja e-demokracije tako na lokalni, državni, evropski in svetovni ravni.

Vendar pa to ne bo dovolj. Dvigniti je potrebno tudi politično kulturo ljudi. Komuniciranje med ljudmi je na poraznem nivoju, prevladujejo zmerjanja, sovražnosti in iskanje konfliktov. Tak odnos se seveda širi tudi na splet, saj v forumih brez nadzora in pravilnega moderiranja pride tudi do širjenja sovražnosti, kot se je pripetilo v forumu občine Lendava, kjer se je širila rasna nestrpnost.

Analiza spletnih strani občin je torej pokazala, da se občani in tudi občinski delavci vedno bolj zavedajo prednosti informacijsko komunikacijske tehnologije, vendar še zdaleč ne dovolj. Potrebno bo še veliko postoriti, tako na strategijah in dosledni izpeljavi le teh, na projektih, izobraževanju in informiranju in tudi na politični kulturi vsakega posameznika, ki je bistvo vsakega političnega procesa.

Z delom na tej diplomski nalogi sem spoznala, da je e-demokracija v Sloveniji res v začetnih korakih svojega razvoja. Do prave e-demokracije, ki nudi vsakemu državljanu in občanu boljše življenje, je še dolga pot, pot, na katero pa smo z malimi koraki uspešno krenili.

VIII. Viri in literatura

Pisni viri:

1. J. Connelly in G. Smith, 2003, Politics and the environment : from theory to practice, Routledge, London
2. S. Delakorda, 2003, Prvi poskusi digitalne demokracije v Sloveniji, Teorija in praksa, 40, 3, str. 500-507, Ljubljana
3. B. Ferfila in M. Kos, 2002, Politično komuniciranje, FDV, Ljubljana
4. F. Harmon, 1998, Referendum: primerjalna študija, DZS, Ljubljana
5. S. Ličen, 2005, Kakovost anketnih vprašanj v slovenskih spletnih medijih- diplomsko delo, FDV, Ljubljana
6. T. Oblak, 2003, Izzivi e-demokracije, FDV, Ljubljana
7. T. Oblak in G. Petrič, 2005, Splet kot medij in mediji na spletu, FDV, Ljubljana
8. V. Pečjak, 1995, Politična psihologija, samozaložba, Ljubljana
9. F. Vreg, 2000, Politično komuniciranje, FDV, Ljubljana
10. F. Vreg, 2004, Politični marketing in demokracija, FDV, Ljubljana
11. F. Verbinc, 1976, Veliki slovar tujk, Cankarjeva založba, Ljubljana

Spletni viri:

12. S. Clift, E-Democracy Resource Links. Sneto dne 5.5.2006 s <http://www.publicus.net/articles/edemresources.html>
13. S. Delakorda, Politični spletni dnevnik kot orodje e-demokracije?. Sneto dne 5.5. 2006 s <http://www.e-demokracija.si/?p=11>
14. S. Delakorda, Na kakšen način pristopiti k reševanju problematike spletnih forumov slovenskih občin. Sneto dne 5.5.2006 s http://www.e-participacija.si/files/problematika_spletnih_forumov_slovenskih_obcin_ie-ced_2006.pdf
15. C. Feenberg, A. Xin, Teacher's Guide to Moderating Online Discussion Forums. Sneto dne 5.5.2006 s <http://www.textweaver.org/modmanual4.htm>
16. F. Grad, A. Lukšič et al. , Študija izvedljivosti – ustavno-pravni in politološki vidiki uvajanja e-volitev v RS. Sneto dne 5.5.2006 s <http://www.e-uprava.gov.si/eud/e-uprava/evolitive-priloga1.doc>

Barbara Kvas
E-demokracija v slovenskih občinah

17. T. Ireland, Why Politicians Need Weblogs. Sneto dne 5.5.2006 s
<http://www.bloggerheads.com/politicians.asp>
18. M. Kren, Župan Kovačič je zaradi žaljivk ukinil javni forum. Sneto dne 5.5.2006
s http://www.e-participacija.si/files/dnevnik-forum_nm.jpg
19. D. Pečnik, Po hitrem postopku do novih občin. Sneto dne 16.6.2006 s
http://delo.si/index.php?sv_path=41,35,134651&src=rp
20. Več avtorjev, Strategija e-uprave RS za obdobje od leta 2006 do leta 2010 - SEP-
2010. Sneto dne 13.5.2006 s [http://e-uprava.gov.si/eud/e-](http://e-uprava.gov.si/eud/e-uprava/sep2010_200406.doc)
[uprava/sep2010_200406.doc](http://e-uprava.gov.si/eud/e-uprava/sep2010_200406.doc)
21. Volitve v državni zbor 2004. Sneto dne 5.5.2006 s <http://volitve.gov.si/dz2004/>
22. Vloge za lokalno samoupravo. Sneto dne 5.5.2006 s [https://e-](https://e-uprava.gov.si/storitve/seznamVlogeSamouprava.esju)
[uprava.gov.si/storitve/seznamVlogeSamouprava.esju](https://e-uprava.gov.si/storitve/seznamVlogeSamouprava.esju)
23. Zakon o referendumu in ljudski iniciativi. Sneto dne 5.5.2006 s
http://zakonodaja.gov.si/rpsi/r04/predpis_ZAKO324.html
24. Zakon o dostopu do informacij javnega značaja. Sneto dne 5.5.2006 s
<http://www.dostopdoinformacij.si/index.php?id=27#188>

IX. PRILOGE

IX.I. Projekt »Odpiranje komunikacijskega in odločevalskega procesa s pomočjo IKT na primeru javnih zadev v občinah«

Zaradi izkušenj iz leta 2002 bo drugi poskus uvajanja e-demokracije na lokalni ravni morda uspešnejši.

Za uspeh drugega obdobja implementacije lokalne e-demokracije v Sloveniji bo ključno upoštevanje politoloških analiz dosedanjih poizkusov, evropskih in nacionalnih strateških dokumentov na področju uvajanja e-občin (SEPLS in OECD) ter konsenz o nujnosti e-demokracije za trajnostni razvoj in dvig kvalitete življenja v lokalnih skupnostih. Občine Kamnik, Žalec in Novo Mesto so že naredile prve korake v tej smeri.

V nadaljevanju bom predstavila projekt Odpiranje komunikacijskega in odločevalskega procesa s pomočjo IKT na primeru javnih zadev v občinah. Projekt je pilotski, čeprav so bili, kot že omenjeno, poskusi izpeljave e-demokracije v dveh občinah že leta 2002.

Na tem projektu sodelujemo štirje člani. Poleg dr. Andreja A. Lukšiča tudi Simon Delakorda, Maja Bevc ter jaz. Projekt poteka znotraj Fakultete na družbene vede in Inštituta za ekologijo, ki ima znotraj inštituta del namenjen tudi E-demokraciji. K projektu smo povabili 11 občin, 10 občin se je povabilu odzvalo. Na koncu smo izbrali tri občine. To so Kamnik, mestna občina Novo mesto in Žalec. Najprej smo se dogovarjali preko e-pošte, kasneje tudi telefonsko. Na koncu je prišlo do podpisa pogodbe, s katero so občine pristopile k projektu in se zavezale k uresničitvi obljub in izpeljave načrtanega projekta.

Projekta smo se dejansko lotili novembra leta 2004. V nadaljevanju vam bom predstavila namen in osnovno strukturo projekta.

IX.I.I. Namen projekta

S projektom želimo na primeru treh občin, občine Kamnik, mestna občina Novo mesto in Žalec, vzpostaviti komunikacijski in odločevalski proces na nekem praktičnem vprašanju ali zadevi javnega pomena, ki najbolj pesti občino v danem trenutku. Skozi vodeno javno razpravo želimo doseči čim večji možni konsenz glede odločitve s tem rešiti izbrani problem. Omogočiti želimo učinkovito implementacijo izbrane rešitve.

S projektom želimo ugotoviti ali je mogoče z vključevanjem zainteresirane javnosti v komunikacijski in odločevalski proces ob uporabi informacijsko komunikacijske tehnologije, oziroma s pomočjo e-orodij, povečati stopnjo legitimnosti politik, programov, načrtov in strategij ter posameznih odločitev, ki se nanašajo na skupne zadeve lokalne skupnosti.

V projektu nas zanimajo tisti življenjsko praktični problemi lokalne skupnosti, ki se tičejo vseh in pri katerih je treba odpreti odločevalski proces, omogočiti participacijo tistim, ki imajo to moč, so pa sistemsko izključeni iz procesov odločanja, imajo pa kaj povedati in doprinesti k lažjemu oblikovanju možnih rešitev.

V ta namen bomo v izbranih občinah s pomočjo predstavnikov javne oblasti in drugih lokalnih akterjev ter zainteresiranih občanov, s pomočjo analize politik in z usmerjevalnimi intervjuji, identificirali praktično vprašanje. V nadaljevanju bomo v okviru projekta organizirali takšne komunikacijske forme, v virtualnem in realnem prostoru, ki bodo omogočale aktivno participacijo do sedaj izključenih akterjev. Pri tem si bomo pomagali tudi z IKT, še posebno z orodji e-demokracije in organiziranjem delavnic.

Nadaljujem z osnovno strukturo aplikativnega projekta.

IX.I.II. Osnovna struktura aplikativnega projekta

Po določitvi praktičnega problema v posamezni občini bo komunikacijski in odločevalski proces potekal vzporedno na dveh ravneh, na realni in virtualni.

Na realni ravni bomo s policy analizo v lokalni skupnosti identificirali glavne akterje, njihove strategije, prepričanja, stališča, vizije in (potencialna) ravnanja, h katerim bi se zatekli pri reševanju praktičnega problema.

Skupaj z notranjimi akterji bomo v občini organizirali vodene delavnice, na katerih bodo udeleženci-občani artikulirali svoja prepričanja, vizije razvoja lokalne skupnosti, emocionalna razpoloženja, indentiteto, pripadnost itd. v kontekstu praktičnega problema. Po vsaki delavnici bomo z analizo diskurzov izdelali refleksijo z detektiranjem potencialnih preprek, ovir in konfliktnih situacij.

Tovrstne analize bodo najprej predstavljene na spletnih straneh občine, na katerih bo tekla e- razprava (preko orodij e-demokracije), zaključki teh e-razprav in analiza bodo nato predmet naslednje delavnice.

Na virtualni ravni pa bomo najprej analizirali spletno stran občine, predlagali koncept dopolnitve z orodji e-demokracije, jih na izobraževalni delavnici predstavili občanom, skupaj z javno oblastjo dopolnili spletno stran občine, pripravili ustrezna informativna gradiva (tudi rezultati zgoraj omenjenih delavnic) za posamezna orodja v sodelovanju s strokovnjaki v občini in zunaj nje. V skladu s potekom reševanja problemov bomo v komunikacijski proces vključevali posamezna orodja in jih ustrezno moderirali. Delne zaključke in rezultate razprav delavnic bomo sproti objavljali na spletnih straneh.

S kombinacijo virtualnega in realnega pristopa o istem problemu odpiramo komunikacijski in odločevalski prostor na ravni občine, pri čemer pričakujemo, da bomo uspeli v komunikacijski in odločevalski proces vključiti tiste, ki jim je participacija v živo bližja (starejše) in tudi tiste, ki jim je bližja participacija na spletu (mlajše).

Barbara Kvas
E-demokracija v slovenskih občinah

Ker bodo oboji seznanjeni in soočeni s stališči, prepričanji, strategijami, vrednotami, vizijami, emocionalnim odnosom in njihovimi komentarji, bodo končni rezultati osvetljeni iz različnih zornih kotov, ti pa bodo osnova za identifikacijo in analizo različnih vrednostnih sistemov. Na osnovi tega bo mogoče analitično ugotoviti, na katerih vrednotah je utemeljena odločitev za ali proti neki rešitvi v lokalni skupnosti.

Zadali smo si naslednje naloge:

- Analiza spletne strani občine;
- Usmerjeni intervjuji;
- Oblikovati predlog dopolnitev spletne strani z e-orodji;
- Dopolnitev spletne strani z orodji;
- Informatizacija posameznega orodja;
- Letna analiza uporabe orodij e-demokracije na spletni strani.

Usmerjene intervjuje bomo izvajali z:

- oblikovanjem ekipe;
- določitve akterjev;
- opredelitve vprašanj;
- organizacije intervjujev;
- izvedbe;
- analize z zaključki;
- priprave gradiva za spletno stran.

Nadgradnje spletnih strani občin bomo izvajali z:

- analizo spletnih strani;
- koncipiranjem orodij e-demokracije;
- informativnimi delavnicami za občane o e-orodjih;
- tehnično postavitvijo orodij (katere se bo lotila občina);
- pripravo gradiva;
- pripravo in izvedbo procesa na posameznem e-orodju;
- refleksijo procesa z analizo diskurzov.

IX.I.III. Časovni okvir projekta

- Analiza spletne strani občine	november 2004
- Usmerjeni intervjuji	september 2005
- Oblikovati predlog dopolnitev spletne strani z e-orodji	september 2005 in dalje
- Dopolnitev spletne strani z orodji e-demokracije	november 2005 in dalje
- Informatizacija posameznega orodja	november 05 in dalje
- konzultacije za identificiranje, opredelitev in vodenje e-procesov	januar 06 in dalje
analiza uporabe e-orodij v izbranih treh občinah	januar 06 in dalje

V juniju 2006 smo šele na začetku začrtane poti. Predstavitve projekta in načina dela so v občinah že bile in sicer v letu 2005. Sedaj so na vrsti občine, ki se morajo odločiti kateri problem si bodo izbrale. Najbolj zainteresirani so sicer v občini Žalec.

Projekt je sedaj na mrtvi točki. Le vprašanje časa je, kdaj se bo premaknilo, pa naj bo to v nadaljevanje projekta ali pa zopet v propad in še drugi ponesrečen projekt vpeljevanje e-demokracije v Sloveniji na lokalni ravni.

Barbara Kvas
E-demokracija v slovenskih občinah

IX.II. Pismo župana občine Ajdovščina o zaprtju spletnega občinskega foruma

**OBČINA AJDOVŠČINA
ŽUPAN**

Cesta 5.maja 6/a, 5270 Ajdovščina
tel.: 05 365 91 11, fax: 05 365 91 33
EP: marjan.poljsak@ajdovscina.si

Datum: 13.2.2006

Ukinjam delovanje Forum na spletni strani Občine Ajdovščina

Obrazložitev:

Pričakovali smo, da bodo prispevki na Forumu poleg drugega nudili uporabne ideje za reševanje občinskih zadev in problemov. To se ni zgodilo. Sam nisem uporabil niti ene ideje s Foruma in tudi člani občinske uprave ter politike mi niso nikoli izrazili koristnosti Foruma v tem smislu.

Pač pa Forum pogosto služi za objavljanje neargumentiranih navedb ali celo žaljivk, tudi proti županu, svetnikom in članom občinske uprave. Neposreden vpliv Foruma na javno mnenje je sicer zanemarljiv, ker je število uporabnikov majhno. Dejstvo, da je Forum občinska zadeva, pa daje na njem objavljenim navedbam višjo veljavo in verodostojnost, kar lahko na ta način razumejo ter uporabijo novinarji raznih medijev, ki se poslužujejo informacij s Foruma. Torej se Forum lahko tako uporablja za neupravičeno lokalno-politično propagando, kar pa ni njegov namen.

Sam nisem in ne bom odgovarjal na sporne navedbe na Forumu, enako je ravnala in bo ravnala občinska uprava. Za Forum nimamo časa, tega raje posvetimo čim boljši izvedbi zastavljenih nalog. Ukinitev Foruma ne bo vplivala na zmanjšanje obveščenosti in možnosti vplivanja občanov na delo občinskih organov. Župan in občinska uprava ustrezne informacije o občinskih zadevah objavljata na spletni strani občine. Za izpostavitev posebnih vprašanj občanov so namenjene uradne ure župana in uradne ure občinske uprave. Občani lahko svoja vprašanja postavijo tudi preko občinskih svetnikov na seji občinskega sveta.

Verjamem, da je med uporabniki Foruma veliko takih, ki so glede rokovanja s svetovnim spletom zelo spretni, in bodo lahko takoj organizirali nek nov svoj spletni forum o istih zadevah, ki pač ne bo na občinskih spletnih straneh.

Župan:
Poljšak Marjan

IX.III. Primer elektronskega orodja e-dostop

IX.III.I. Spletna stran E-uprava

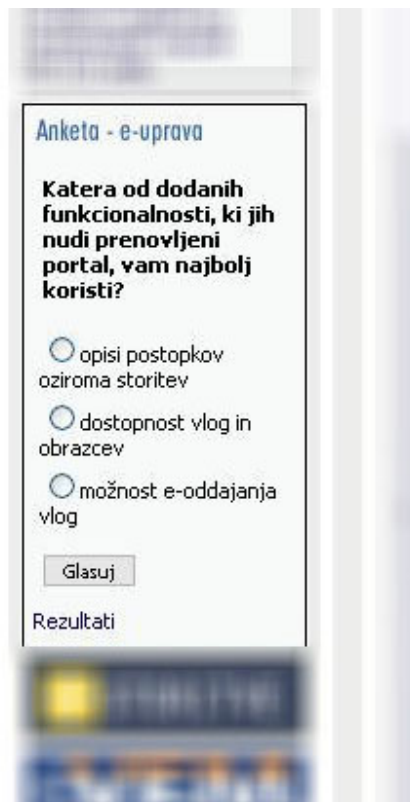
<http://e-uprava.gov.si/e-uprava>

The screenshot displays the E-uprava website interface. At the top, the browser address bar shows <http://e-uprava.gov.si/e-uprava/>. The main content area features a section titled "NAJNOVEJŠA E-STORITEV" (Latest E-services) with a sub-header "Preko spleta do prometnega dovoljenja >>" (Online access to traffic license >>). Below this, a text block explains the process of applying for a traffic license online, mentioning the need for a technical inspection and payment of fees. A "PROMETNO DOVOLJENJE" (Traffic license) button is visible. To the right, there are two news sections: "Novice - e-uprava" (News - e-uprava) and "ISPO novice" (ISPO news). The "Novice - e-uprava" section includes a headline "Digitalna potrdila za izdajo biometričnih potnih listov" (Digital certificates for the issuance of biometric passport photos) and a date "10.06.2006". The "ISPO novice" section includes a headline "Registrirana brezposelnost, maj 2006" (Registered unemployment, May 2006) and a date "09.06.2006". Below the news sections, there is a section titled "Storitve javne uprave za prebivalce" (Public administration services for residents). This section includes a search bar and a list of services categorized by icons: "DRUŽINA IN OTROCI" (Family and children), "OSEBNA STANJA IN DOKUMENTI" (Personal status and documents), "ŠOLA, IZOBRAŽEVANJE, MLADI" (School, education, youth), "DELO IN ZAPOSLOITEV" (Work and employment), "PODJETNIŠTVO" (Entrepreneurship), "OSEBNE FINANCE IN DAVKI" (Personal finance and taxes), "ZDRAVJE IN NEGA" (Health and care), "SOCIALNO VARSTVO, INVALIDI, VOJNE PRAVICE" (Social security, disabled, war veterans), "STAREJŠI, POKOJNINE, UPOKOJITEV" (Elderly, pensions, retirement), "PROMET, VOZNIKI, VOZILA" (Traffic, drivers, vehicles), "OKOLJE IN PROSTOR" (Environment and space), "KMETIJSTVO, GOZDARSTVO, PREHRANA" (Agriculture, forestry, food), "KULTURA IN ŠPORT" (Culture and sports), "VARNOST, REŠEVANJE, VOJSKA, OROŽJE" (Security, rescue, military, weapons), "DRŽAVA IN DRUŽBA" (State and society), "SMRT IN ŽALOVANJE" (Death and mourning), and "TUJINA, POTOVANJA, VIZUMI" (Foreign travel, visas). The bottom of the page features a "Vsebinska vprašanja:" (Content questions:) section with a link to e-uprava@gov.si. On the right side, there is a "Glasuj" (Vote) button and a "Rezultati" (Results) section.

IX.IV. Primer elektronskega orodja e-anketa

IX.IV.I. Anketa na spletni strani E-uprava

<http://e-uprava.gov.si/e-uprava>

Anketa - e-uprava

Katera od dodanih funkcionalnosti, ki jih nudi prenovljeni portal, vam najbolj koristi?

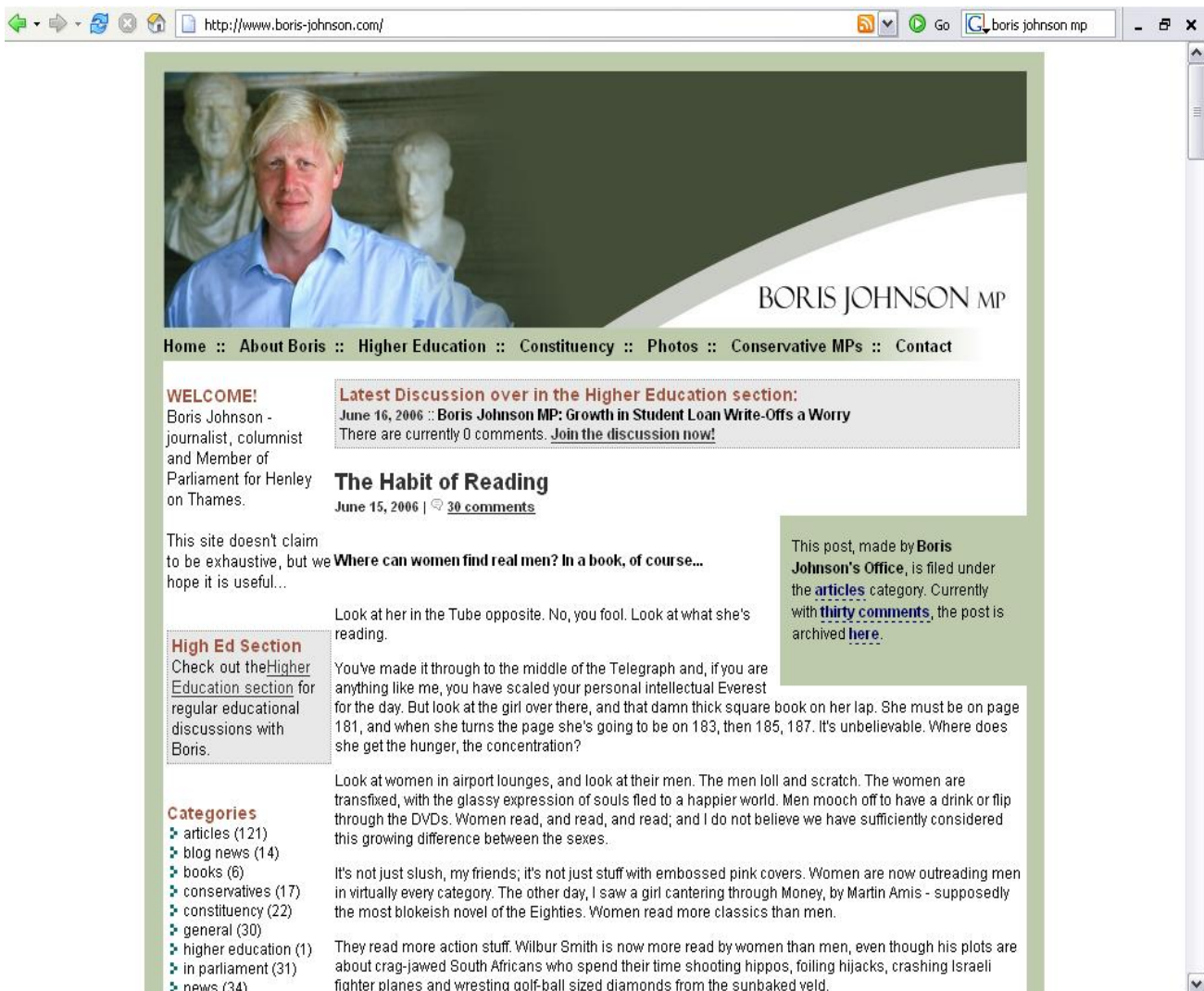
- ☐ opisi postopkov oziroma storitev
- ☐ dostopnost vlog in obrazcev
- ☐ možnost e-oddajanja vlog

Rezultati

IX.V. Primer spletnega dnevnika

IX.V.I. Spletni dnevnik: Boris Johnson MP

<http://www.boris-johnson.com>

IX.V.II. Spletni dnevnik: Margot Wallström

<http://weblog.jrc.ec.europa.eu/page/wallstrom>

The screenshot shows a web browser window displaying the blog of Margot Wallström, Vice-President of the European Commission. The page has a blue header with the European Commission logo and her name. Below the header is a navigation bar with links: home, who am I, my team, what do I do, press corner, my blog, and contact me. The main content area features a large photo of Margot Wallström on the left and a blog post titled 'The Future of Europe, Constitution' on the right. The post includes a date (Friday June 16, 2006), a category (General), and a small image of people holding a European flag. The text of the post discusses the European Council meeting in Brussels and the 'period of reflection' called for by EU leaders. To the right of the blog post is a sidebar with a calendar for June 2006, a list of categories (All, General), a search box, and a list of links including 'Debate Europe', 'Earthquake in Indonesia', 'Towards a common EU immigration policy', 'Research', 'New and renewable energy - Bioenergy', and 'LIFE - For a life without tobacco'.

http://weblog.jrc.ec.europa.eu/page/wallstrom

Vice-President
Margot Wallström

European Commission > Commissioners > Margot Wallström

home | who am I | my team | what do I do | press corner | my blog | contact me

Speeches and Statements | Press releases | Interviews | Key Documents | Eurobarometer Reports | Meetings | Press contacts | Picture gallery

subscribe

my blog

latest entry

[Friday June 16, 2006 - Category : General]

The Future of Europe, Constitution

I made a post yesterday in the Debate Europe site, which now has had over 10.000 contributions. As I'm sure you know the European Council is currently meeting in Brussels and one of the main topics on the agenda is the Future of Europe and the results of the 'period of reflection' called for by the EU leaders in response to the French and Dutch votes on the Constitution.

There has been quite a lot of debate going on in a number of Member States, although personally I would have liked...

[[read the full entry](#)] [[add a new comment](#)] [[trackback](#)]

previous entries

[Monday June 12, 2006 - Category : General]

calendar

« June 2006

Sun	Mon	Tue	Wed	Thu	Fri	Sat
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	

Today

categories

- All
- General

search

- In Category -

links

- Debate Europe
- Earthquake in Indonesia
- Towards a common EU immigration policy
- Research
- New and renewable energy - Bioenergy
- LIFE - For a life without tobacco

IX.VI. Peticije

IX.VI.I. Zbirka vseh peticij

<http://www.peticije.org>

peticije.org

E-demokracija

peticije

[.: glavna stran .:](#)
[.: novice .:](#)
[.: članki .:](#)

[.: aktualne.peticije .:](#)
[.: arhiv.peticij .:](#)
[.: vse.peticije .:](#)
[.: dodaj.peticijo .:](#)

[.: vprašanja .:](#)

najdi

vse

▼

najdi

naključna.peticija

pobudnik: Andrej Janc

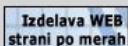
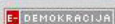
za: Mestni svet Mestne

peticije (10)

naslov.peticije	datum	št.podpisov	popularnost
Peticija za javno dostopen telefonski imenik Slovenije	18.3.05	228	50
Peticija proti zvišanju cen Siol Adsl	31.7.05	12	0
Peticija proti omejitvi odpiralnega časa	5.8.05	76	0
Peticija za izvršitev obveznosti Telekom Slovenije nasproti T-2	8.11.05	537	0
Peticija za vojaško parado ob dnevu državnosti	27.2.06	135	0
Peticija proti cenzuri na spletni strani Peticije.org	9.3.06	2	0
Peticija za neobvezno članstvo v Študentski organizaciji Slovenije	5.5.06	120	100
Peticija proti dejavnosti odstranjevanja azbesta z železniških vozil sredi Sevnice	11.5.06	194	0
PETICIJA ZA SPREMEMBO NASLOVA »MESARSKA CESTA«, KI JE BILA DODELJENA STANOVANJSKEMU NASELJU »POLJANSKO NABREŽJE«	2.6.06	2	0
Jonasland radio, Jonasov podcast	9.6.06	3	0
Komentatorsko sranje	15.6.06	0	0
	15.6.06	0	0

83

IX.VI.II. Zgradba peticije

bodi.obveščen	Pomembno: nobeno naknadno spreminjanje vsebine peticije ni mogoče. Podpisniki s podpisom izjavijo, da se strinjajo z besedilom peticije, zato kakršno koli spreminjanje ne bi bilo sprejemljivo.
e-mail naslov: ☐ novice ☐ članki ☐ nove.peticije ☐ najpopularnejše Prijavi se Info	naslov.peticije: naslovnik.peticije: opis.peticije
povezave 	S spoštovanjem, podpisniki
nastavitve.peticije	
☐ prikaz e-mail naslovov med podpisi	To možnost odsvetujemo. Verjetno boste dobili manj podpisov, prikazani e-mail naslovi pa so lahko uporabljeni za pošiljanje nezaželene pošte
☒ obvezna potrditev oddaje podpisa preko e-maila	Ta možnost je obvezna za kvalitetno peticijo na spletu, saj preprečuje večkratno glasovanje. E-mail naslov ni prikazan med podpisi, če to ni vključeno, uporabljen je le za potrditev veljavnosti.
veljavnost peticije ☐ vedno ☐ 1.teden ☐ 1.mesec ☐ 3.meseci ☐ 6.mesecev ☐ 1.leto ☐ ročno	Če želite, da se zbiranje podpisov neha po določenem času, izberite obdobje veljavnosti peticije. Lahko izbirate med danimi možnostmi ali pa sami vpišete število dni ali datum v pripadajoča polja. Peticija se avtomatsko zaključi, če od zadnjega podpisa minejo 3 meseci.

IX.VI.III. Zgradba peticije

podatki.o.pobudniku.peticije	
ime.in.priimek:	Vpišite resnično ime in priimek. Če svojih resničnih podatkov ne želite objaviti, ne objavljajte peticije. Avtor peticije je odgovoren za njeno vsebino.
e-mail.naslov:	Vpišite veljaven e-mail naslov. Naslov pobudnika peticije je vedno viden.
društvo/skupnost:	To polje izpolnite, če s peticijo zastopate društvo ali skupnost.
spletna.stran.društva/skupnosti:	Če ima društvo ali skupnost spletno stran, lahko naslov vpišete tu.
osebna.spletna.stran.pobudnika:	Če želite da se prikaže vaša osebna spletna stran, lahko naslov vpišete tu.
vpis	
identiteta.peticije:	Obvezno polje. Identiteta peticije je unikatna. Poskusite izbrati kratko opisno besedo za vašo peticijo. Ne uporabljajte presledkov. Identiteta peticije bo uporabljena pri nastavljanju vaše peticije na peticije.org v obliki peticije.org/identiteta .
o.peticiji.obvesti:	 Če želite koga obvestiti o vaši peticiji, recimo naslovnika peticije ali koga, ki mislite, da ga bo peticija zanimala, vpišite e-mail naslove prejemnikov. To lahko storite tudi kasneje (recimo, ko ima peticija več podpisov).
Prebral sem in se strinjam z napisanim v vprašanja peticije.org . ☐	
Prebral sem in se strinjam s pravili uporabe peticije.org . ☐	

IX.VII. 'Forum' na spletni strani Državnega zbora Slovenije

<http://www.dz-rs.si/index.php?id=158>

Javna predstavitev mnenj

PRIJAVA

Uporabniško ime:

Geslo:

Vpis

[Nisem še registriran](#)
[Ste pozabili geslo?](#)

[Vse kategorije](#)

Področje	Tem	Objav	Zadnja objava
Aktualne teme			
Razvoj podeželja	1	1	8.06.2006, 14:37 V: Nacionalni strateški načrt Od:
Arhiv tem			
Predlog zakona o društvih	1	3	21.03.2006, 23:20 V: Predlog zakona o društvih Od: alozij žalec
Promet	1	1	27.02.2006, 15:18 V: Predlog resolucije o prometni politiki Republike Slovenije Od: Državni zbor RS
Mediji	1	1	22.02.2006, 15:35 V: Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o medijih Od: Državni zbor RS
Novela zakona o javnih uslužbencih	1	1	21.10.2005, 12:36 V: Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o javnih uslužbencih Od: peter golob
Predlog zakona o gospodarskih družbah	1	1	20.01.2006, 09:57 V: Predlog zakona o gospodarskih družbah Od:

IX.VIII. Primera e-ankete v slovenskih občinah

IX.VIII.I. Škofja Loka

<http://www.skofjaloka.si/obrazci/anketastanovanja.asp>

ANKETA ZA UGOTOVITEV POTREB PO STANOVANJIH V ŠKOFJI LOKI

Odbor Občinskega sveta Občine Škofja Loka za stanovanjsko gospodarstvo je pobudnik ankete za ugotovitev potreb občanov in občank po stanovanjih v občini. Glede na to, da je bil zadnji razpis za občinska stanovanja v letu 2002 smo s to anketo želeli ažurirati potrebe po občinskih neprofitnih stanovanjih kot tudi potrebe po lastniških in drugih stanovanjih v občini.

Predsednica Odbora za stanovanjsko gospodarstvo
mag. Mirjam Jan-Blažič

Anketa je anonimna. Anketni list izpolnujete tako, da vpisujete zahtevane podatke oziroma izberete ustrezno:

Vprašanje	Odgovor
1. Občina stalnega prebivališča anketiranca	
2. Starost anketiranca	
3. Izobrazba anketiranca (Stopnja izobrazbe):	
4. Število družinskih članov	
5. Število mladoletnih otrok v družini	
6. Mesečni neto dohodki gospodinjstva	
7. Ali je anketiranec lastnik premoženja v vrednosti več kot 40% vrednosti primerne stanovanja	☐ DA ☐ NE
8. Ali je anketiranec ali član gospodinjstva že najemnik neprofitnega stanovanja	☐ DA ☐ NE
9. Ali je anketiranec ali kateri od članov gospodinjstva invalidna oseba	☐ DA ☐ NE
10. Ali je anketiranec ali kateri od članov gospodinjstva nezaposlen	☐ DA ☐ NE
11. Stanovanje, v katerem živi anketiranec je:	☐ najemno tržno stanovanje ☐ stanuje pri starših ali sorodnikih ☐ začasno biva v nestanovanjskih prostorih

IX.VIII.II. Šentjernej

<http://forum.sentjernejsi/viewtopic.php?t=11>

Ali v Šentjerneju potrebujemo dom starejših?

Da		100% [7]
Ne	0	0% [0]
Ne vem	0	0% [0]

Skupaj glasov : 7

Avtor	Sporočilo
admin Site Admin Pridružen/-a: Pet Maj 2004 13:33 Prispevkov: 45 Kraj: Ljubljana	Objavljeno: Sob Jul 03, 2004 1:44 pm Naslov sporočila: Ali v Šentjerneju potrebujemo dom starejših? citiraj Ali menite, da v Šentjerneju potrebujemo dom starejših? Edvard Bogataj Nazadnje urejal/a admin Pet Sep 24, 2004 11:49 am; skupaj popravljeno 1 krat Nazaj na vrh profil zs email www
ednen50 Pridružen/-a: Sob Maj 2004 12:43 Prispevkov: 1 Kraj: Ljubljana	Objavljeno: Sob Jul 03, 2004 6:52 pm Naslov sporočila: Mislim, da je dom nujen! citiraj Menim, da bi morali najti rešitev, da bi v Šentjerneju čimprej imeli dom starejših občanov, ker so vsi obstoječi domovi precej oddaljeni, poleg tega pa so že tudi prenapolnjeni. Morda bi bilo smotno o investiciji razmišljati skupaj s tistimi manjšimi sosednjimi občinami, ki takšnega doma tudi še nimajo. Nazaj na vrh profil zs

Pokaži sporočila: Vse objave Najprej najstarejše Pojdi

IX.IX. Forumi

IX.IX.I. Forum občine Brezovica

<http://www.brezovica.si/forum/>

[nastavitve uporabnika / profile](#) | [registracija / register](#) | [iskanje / search](#)

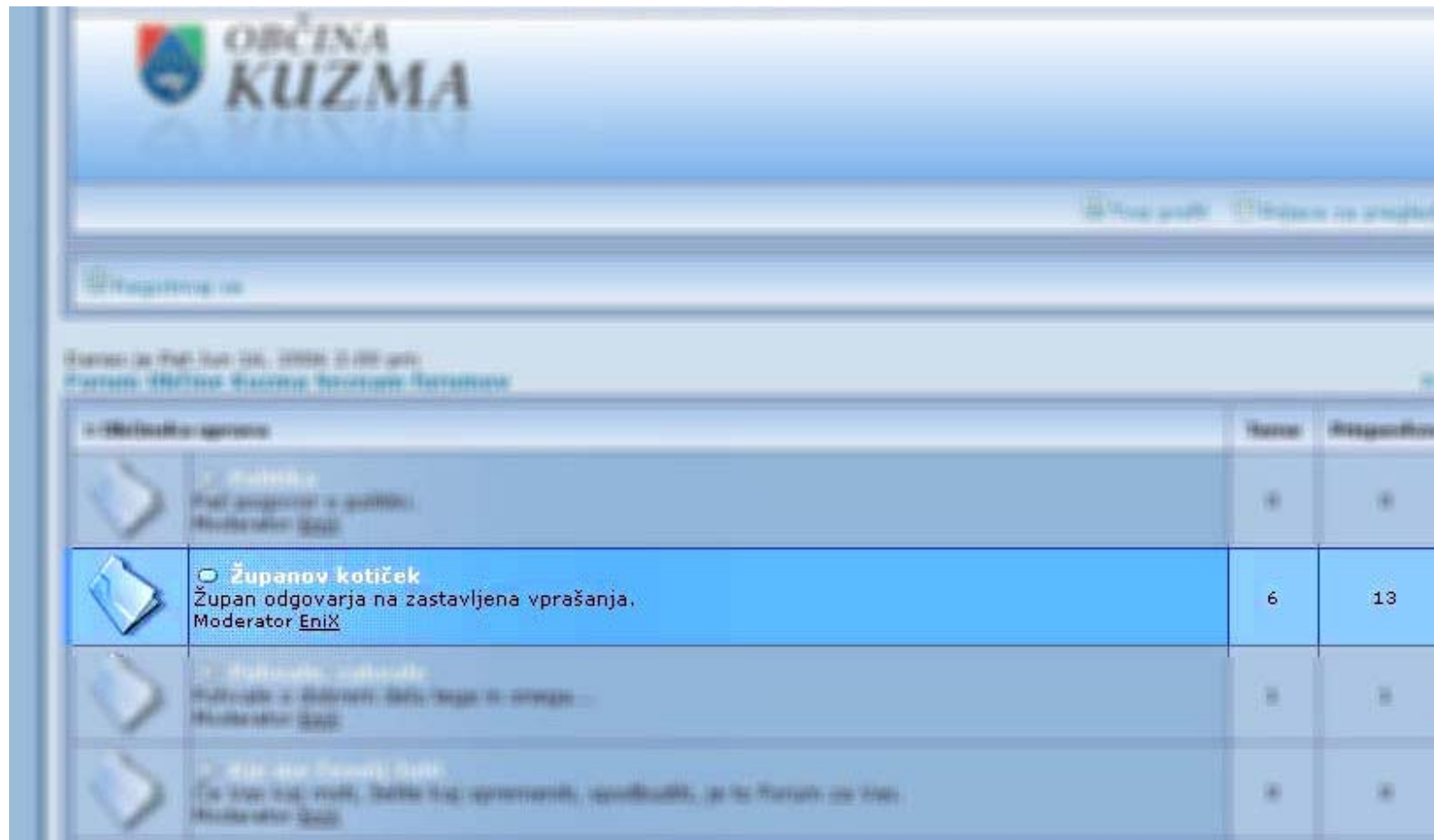
Prikaži objave zadnjega dne ▼ Prikaži

Zadnji obisk - 6.6.2006 14:02:18 Skupaj objav: 9073 , Skupaj uporabnikov: 493

	Forum	Objave	Zadnja objava	Moderator
Občinska uprava				
Novo	<u>Kje me čevelj žuli!</u> Vas v občini Brezovica kaj moti, bi kaj spremenili, spodbudili, ipd.	2307	16.06.06 12:06:28	Admin
Novo	<u>Predlogi, Ideje...</u> Dobri predlogi in ideje za boljšo Brezovico	173	23.05.06 19:05:08	Admin
Novo	<u>Pohvale, zahvale...</u> Včasih je potrebno kaj tudi pohvaliti	386	31.05.06 21:05:33	mare
Novo	<u>Županov kotichek</u> Župan bo na tem forumu odgovarjal na zastavljena vprašanja.	350	11.06.06 19:06:41	Admin
International FORUM (English language only!)				
Novo	<u>World Friends Network</u> Discuss with friends from all over the world and help us build world friends network	5	22.04.05 04:04:56	Admin
Novo	<u>Travel</u> Friends around the world can help you plan your trips - just ask them?	3	17.04.04 11:04:47	Admin
Meni se klepeta				
Novo	<u>Politika</u> Politika pod drobnogledom	550	15.03.06 08:03:33	Admin
Novo	<u>Kaj pa ti praviš?</u> Če hočete o čemerkoli izvedeti mnenje drugih...	17	17.11.02 22:11:10	Admin
Novo	<u>Razno</u> Debate o čemerkoli vam pač pade na pamet (šport, prosti čas, hobiji, znanost...)	4892	14.06.06 18:06:39	Admin

IX.IX.II. Županov kotiček-občina Kuzma

<http://www.obcina-kuzma.si/forum/>

Občina Kuzma		Temat	Odgovorov
	Županov kotiček Župan odgovarja na zastavljena vprašanja. Moderator <u>EniX</u>	6	13
	Županov kotiček - vprašanja Župan odgovarja na zastavljena vprašanja. Moderator <u>EniX</u>	0	0
	Županov kotiček - odgovori Župan odgovarja na zastavljena vprašanja. Moderator <u>EniX</u>	0	0

IX.X. Programski paketi foruma

IX.X.I. Programski paket phpBB

<http://forum.sentjernej.si/index.php>

Občina Šentjernej
Forum spletnega portala Občine Šentjernej

[Pomoč pogostih vprašanj](#) [Išči](#) [Seznam članov](#) [Skupine uporabnikov](#) [Registriraj se](#)
[Tvoj profil](#) [Prijava za pregled zasebnih sporočil](#) [Prijava](#)

Danes je Pet Jun 16, 2006 1:54 pm
[Občina Šentjernej Seznam forumov](#) [Poglej neodgovorjena sporočila](#)

Forum	Teme	Prispevkov	Zadnja objava
Splošne klepetalnice			
Kratka navodila za manj izkušene uporabnike: Forum je razdeljen na posamezna področja - za večjo preglednost vam svetujemo, da najprej kliknete na prvo kategorijo (Splošne klepetalnice - zgoraj), nato pa tisto področje, ki vas najbolj zanima. Registrirajte se s poljubnim uporabniškim imenom, saj kot registrirani uporabniki lahko pošiljate in sprejemate tudi zasebna (skrita) sporočila. Lahko ostanete anonimni, toda še posebej veseli bomo vseh, ki se bodo predstavili s pravim imenom. Potem pa čimprej na delo in tudi javno povejte svoje mnenje in stališče - prav temu je forum namenjen!	0	0	Ni objav
Obvestilo obiskovalcem Pojasnilo, zakaj so občasno kakšni uporabniki in njihovi prispevki izbrisani.	3	7	Pet Mar 17, 2006 2:40 pm Golden →
Klepetalnica za vse - o vsem To je forum, v katerem lahko pokramljate o čemerkoli in s komerkoli. Posebej če ne veste, kam bi uvrstili temo, ki vas zanima, je tole še najboljša izbira.	67	570	Pet Jun 16, 2006 3:08 am VaNoDeB →
S.O.S - Klic v sili Namenjeno vsem, ki so v kakršnihkoli osebnih težavah, pa sami ne najdejo izhoda. Česar drugje ne morete ali ne upate povedati oz. vprašati, lahko anonimno zapišete tukaj.	3	13	Čet Mar 10, 2005 5:40 pm Masrc →
Vsebinsa spletnega portala Tukaj pričakujemo vaše predloge za dopolnitev vsebine in izboljšave spletnega portala Občine Šentjernej. Pomagali nam boste že, če boste sodelovali v naših anketah, ki so popolnoma anonimne, ali pa nam napišete svoje predloge.	8	50	Sob Mar 25, 2006 8:39 pm AbbaTh^eK →

IX.X.II. Programski paket phorum

<http://www.nova-gorica.si/forum/list.php?f=1>

O občini

Nova tema	Pojdi na vrh	Išči	Starejša sporočila	
Sporočila	Avtor	Odgovori	Zadnje sporočilo	
Nova občina novo	pika	136	16-06-2006 13:47	
Siritev igralništva? novo	Bad or Good???	11	16-06-2006 12:48	
Problematika parkiranja novo	Borut	316	15-06-2006 13:34	
GO-Univerzitetno mesto novo	pank	32	15-06-2006 01:14	
Vabilo na spletno anketo novo	Andraz Petrovcic	0	13-06-2006 15:07	
LOKE novo	edy	24	12-06-2006 21:02	
MODERATOR???? novo	Naš Fido :)	21	12-06-2006 19:23	
Dom upokoencev Podsabotin novo	janez	13	12-06-2006 13:36	
Fotografije novo	faca5	1	12-06-2006 12:30	
Slike... novo	faca5	0	11-06-2006 21:20	
novi nakupovalni centri novo	edy	43	10-06-2006 11:25	
PLAŽA novo	rajko	21	09-06-2006 19:51	
FORUM O OBČINI novo	karmen	11	09-06-2006 18:07	
KRESOVANJE 06 novo	NOVOGORIČAN	16	09-06-2006 15:28	
SABOTIN ROLLING STONES OPEN 06 novo	NOVOGORIČAN	264	08-06-2006 21:06	
ND HIT GORICA novo	didi	80	08-06-2006 18:36	
CERKEV (SŠK) - IGRALNIŠTVO novo	NOVOGORIČAN	64	08-06-2006 13:14	
HORA LEGALIS novo	NOVOGORIČAN	22	07-06-2006 23:04	
STEZA SOLKAN - PLAVE novo	Peter	19	06-06-2006 12:29	

IX.XI. Projekt edemokracija.com

IX.XI.I. Uvodna stran

<http://www.edemokracija.com>

IX.XI.II.I. E-mesto Velenje (začetna stran danes)

<http://www.edemokracija.com/velenje/index.htm>

Mestna Občina Velenje

Aktualna Tema

Posredujete svoje pobude in predloge na objavljeno temo, katere bo župan ali odgovorna oseba za to področje enkrat tedensko tudi v živo komentirala. Prenos komentarja boste lahko spremljali preko kabelskega omrežja na kanalu 533 ali na naših spletnih straneh, povzetek pa boste slišali tudi na velenjskem radiu in ga prebrali v Našem Času

Pobude Svetnikom

Zastavite vprašanje ali pobudo posameznemu svetniku, skupini svetnikov ali mestni občini. Vsa vprašanja in odgovori so javni, poleg tega pa si še lahko ogledate podatke o svetnikih in njihovih poslanskih skupinah.

Posnetki Sej

Posnetki sej Sveta Mestne Občine

IX.XI.II.II. E-mesto Velenje (»Aktualna tema« danes)

<http://www.edemokracija.com/velenje/atemala/index.cfm>

← → ↺ × 🏠 <http://www.edemokracija.com/velenje/atemala/index.cfm> Go občina kuzma

Aktualna Tema **VELENJE**

FORUM NA PORTALU WWW.VELENJE.SI
uredništvo www.Velenje.si

sprejeta vprašanja **nesprejeta vprašanja** **pobude za naslednjo temo**

anonimen: zakaj se ni namesto parkirnega prostora za posto, zgradil parkirni prostor v 2 - 3 nadstropjih

anonimen: Kdaj imate, ce sploh imate namen zgraditi letni bazen v Velenju???? Ocitno vase obljube izpred 2 let ne drzijo, kajti nic, prav nic se ni premaknilo v zvezi s tem. Denar za obnovo zimskega bazena ste prerazporedili, denarja oz. investitorjev za vodni park ob jezeru pa ni oziroma ga se niste nasli!!! Prosim za konkreten odgovor!

aleš Velenje: zanima me kdaj boste uredili da bo mesto velenje prijazno kolesarjem? Kdaj boste uredili kolesarsko stezo med Tomšičevo,Kersnikovo in Koroško cesto? Prosim za odgovor!?

Ksenija: Noč ob jezeru.

anonimen: Zakaj se zaradi dolgoročnega kredita za nakup stanovanja ne zmanjša osnova za izračun plačila za vrtec? S tem, ko mlada družina kupi stanovanje na kredit, ne prosi občine za neprofitno oziroma socialno stanovanje. Dejanski dohodki družine so zaradi obrokov znatno nižji, pravično bi bilo, da se to upošteva. Tudi tako bi lahko pomagali mladim družinam, da bi poskrbeli za streho nad glavo in se lažje odločali za otroka(e). V nekaterih občinah se stanovanjski kredit upošteva.

anonimen: Ali je ta portal sploh kdaj zares deloval? Predstavlja se ga kot primer e-demokracije (v literaturi), pa vidim, da je na njem vse mrtvo ... Čisto razočaranje ...

Vpišite vprašanje / predlog

IX.XI.III.I. E-regija Nova Gorica (začetna stran danes)

<http://www.edemokracija.com/ng/index.htm>

Mestna Občina Nova Gorica

Oglasna Deska

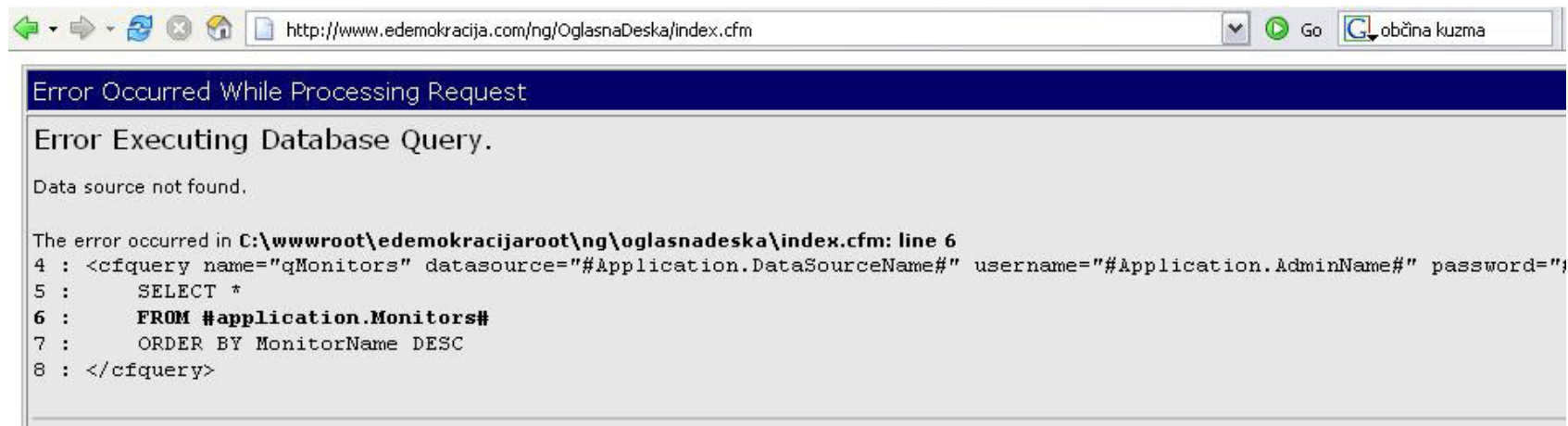
Aplikacija omogoča pregled poročil na oglasnih deskah mestne občine Nova Gorica. Uporabniki z administratorskimi pravicami pa lahko sporočila na teh oglasnih deskah preko interneta tudi spreminjajo.

Rezervacije Sob

Aplikacija omogoča rezervacijo prostorov in pregled dogajanj / urnik prireditev v prostorih MO Nova Gorica. Pogledate lahko urnik prireditev ali pa preko obrazca oddate prošnjo za rezervacijo prostora. Administrator na mestni občini pa bo zahtevo sprejel in jo potrdil ali zavrnil.

IX.XI.III.II. E-regija Nova Gorica (»Oglasna deska« danes)

<http://www.edemokracija.com/ng/OglasnaDeska/index.cfm>

IX.XI.III.III. E-regija Nova Gorica (»Rezervacija sob« danes)

<http://www.edemokracija.com/ng/rezervacije/index.cfm>

REZERVACIJA SOB

dnevni prikaz vseh sob **tedenski prikaz po sobah** opisi sob

zasedeno
nepotrjena rezervacija

<< 12.06.2006 - 18.06.2006 >>
Soba: STEKLENA - STEKLENA DVORANA

	pon	tor	sre	čet	pet	sob	ned
07:00	.	.	.	.	.	.	.
07:30	.	.	.	.	.	.	.
08:00	.	.	.	.	.	.	.
08:30	.	.	.	.	.	.	.
09:00	.	.	.	.	.	.	.
09:30	.	.	.	.	.	.	.
10:00	.	.	.	.	.	.	.
10:30	.	.	.	.	.	.	.
11:00	.	.	.	.	.	.	.
11:30	.	.	.	.	.	.	.
12:00	.	.	.	.	.	.	.
12:30	.	.	.	.	.	.	.
13:00	.	.	.	.	.	.	.
13:30	.	.	.	.	.	.	.
14:00	.	.	.	.	.	.	.
14:30	.	.	.	.	.	.	.

IX.XII. Spletni portal »E-demokracija.si«

E-demokracija

Avtorji

Sodelujte v forumu!

Podprite nas!

Strani

Zakaj E-demokracija?

Kaj je E-demokracija?

E-orodja

Kategorije

Ankete

Intervju

Novice

Predavanja

Tehnologija

Teorija

V Sloveniji

V svetu

June 16, 2006

Dohodninski obrazec za leto 2006 že na spletu

Davčna uprava RS (DURS) je včeraj na svojih spletnih straneh objavila obrazec napovedi za odmero dohodnine za leto 2006. Obrazec obsega 6 strani, spremljajo pa ga 24-stranska navodila.

Obrazec
Navodila za izpolnjevanje

(Vir: Delo)

Comments (0)

Filed under: V Sloveniji by — Domen Savič @ 9:02 am

June 7, 2006

Vaše mnenje glede vladne obljube o akcijskem načrtu

V anketi smo vas spraševali, ali verjamete vladnim obljubam o izpolnitvi akcijskega načrta za e-upravo v okviru evropske unije.

Od 33 glasov ste se z 14 glasovi opredelili, da obljubi verjamete, s 13, da obljubi ne verjamete in se s 6 glasovi izrekli o nepoznavanju akcijskega načrta.

Tokrat vas sprašujemo po vašem mnenju o spletnih forumih in odgovornosti udeleženi.

Comments (0)

Filed under: Ankete by — Kvas Barbara @ 6:49 pm

0 strani

Imate občutek, da se politične odločitve oblikujejo daleč proč od Vas? Bi radi bolj aktivno sodelovali, pa ne veste kako?

Odgovor je elektronska demokracija.

Vabimo Vas, da si na strani preberete kaj e-demokracija nudi.

Vabimo Vas tudi k sodelovanju.

Komentirajte!

Za maksimalen užitek ob ogledu strani priporočamo

Naj se sliši vaš glas!

Za kulturo spletnih forumov so v pretežni meri odgovorni...

☐ administratorji

☐ udeleženci

☐ oboji enako

☐ nihče, forumi so nekoristni

99

IX.XIII. Tabela e-orodij po slovenskih občinah

Št.	Enota analize	Elektronska orodja e-demokracije									Število e-orodij v občini
	Slovenska občina	e-dostop	e-anketa	e-peticija	e-forum	e-konzultacija	e-volitve	e-referendum	stran ni dostopna	stran ne obstaja	
1	MO Celje	x									1
2	MO Koper	x	x								2
3	MO Kranj	x									1
4	MO Ljubljana	x									1
5	MO Maribor	x	x								2
6	MO Murska Sobota	x									1
7	MO Nova Gorica	x	x		x						3
8	MO Novo mesto	x	x								2
9	MO Ptuj	x	x		x						3
10	MO Slovenj Gradec	x									1
11	MO Velenje	x	x		x						3
12	Ajdovščina	x			x						2
13	Apače									x	
14	Beltinci	x									1
15	Benedikt	x									1
16	Bistrica ob Sotli	x	x		X						3
17	Bled	X									1
18	Bloke	X	X		X						3
19	Bohinj	X									1
20	Borovnica	X	X								2
21	Bovec	X									1
22	Braslovče	x									1
23	Brda									x	0
24	Brezovica	X	X		X						3
25	Brežice	X									1
26	Cankova									X	0
27	Cerklje na Gore.	X	X								2
28	Cerknica	X	x								2
29	Cerkno	x									1
30	Cerkvenjak	x	x		x						3
31	Cirkulane									x	3
32	Črenšovci	x			x						2
33	Črna na Korošk.	x									1
34	Črnomelj	x									1
35	Destričnik	x									1
36	Divača	x	x								2
37	Dobje									X	0
38	Dobrepolje	x	x								2
39	Dobrna	x	x								2

Barbara Kvas
E-demokracija v slovenskih občinah

40	Dobrova – P. Gr.	x	x		x						3
41	Dobrovnik	x			x						2
42	Dol pri Ljubljani	x									1
43	Dolenjske Topli.	x	x								2
44	Domžale	x	x								2
45	Dornava								X		0
46	Dravograd	x									1
47	Duplek	x			x						2
48	Gorenja V. – Po.	x									1
49	Gorišnica	x									1
50	Gornja Radgona	x	x		x						3
51	Gornji Grad								X		0
52	Gornji Petrovci								X		0
53	Grad	x	x								2
54	Grosuplje	x	x								2
55	Hajdina	x			x						2
56	Hoče – Slivnica	x									1
57	Hodoš								X		0
58	Horjul	x									1
59	Hrastnik	x									1
60	Hrpelje Kozina	x	x								2
61	Idrija	x	x		x						3
62	Ig	x									1
63	Ilirska Bistrica	x									1
64	Ivančna Gorica	x									1
65	Izola	x			x						2
66	Jesenice	x									1
67	Jezersko							x			0
68	Juršinci								X		0
69	Kamnik	x	x								2
70	Kanal ob Soči	x	x		x						3
71	Kidričevo	x			x						2
72	Kobarid	x									1
73	Kobilje	x									1
74	Kočevje	x	x								2
75	Komen	x									1
76	Komenda	x									1
77	Kostanjevica na Krki								x		
78	Kostel								x		0
79	Kozje	x	x		x						3
80	Kranjska Gora	x									1
81	Križevci	x									1
82	Krško	x									1
83	Kungota	x									1
84	Kuzma	x			x						2
85	Laško	x									1
86	Lenart	x	x								2
87	Lendava	x	x								2
88	Litija	x									1
89	Ljubno	x									1

Barbara Kvas
E-demokracija v slovenskih občinah

90	Ljutomer	x	x		x						3
91	Logatec	x	x								2
92	Loška Dolina								x		0
93	Loški Potok								x		0
94	Lovrenc na Poh.	x	x		x						3
95	Luče	x									1
96	Lukovica	x									1
97	Majšperk	x									1
98	Makole								x		
99	Markovci	x	x		x						3
100	Medvode	x									1
101	Mengeš	x									1
102	Metlika	x	x		x						3
103	Mežica	x									1
104	Miklavž na D. P.	x									1
105	Miren – Kostanj.	x									1
106	Mirna Peč								x		0
107	Mislinja	x									1
108	Mokronog- Trebelno								x		
109	Moravče	x	x								2
110	Moravske Topli.	x									1
111	Mozirje	x									1
112	Muta	x	x								2
113	Naklo	x									1
114	Nazarje	x	x								2
115	Odranci	x									1
116	Oplotnica	x									1
117	Ormož	x	x								2
118	Osilnica	x									1
119	Pesnica	x									1
120	Piran	x	x								2
121	Pivka	x									1
122	Podčetrtek	x									1
123	Podlehnik	x									1
124	Podvelka	x									1
125	Poljčane								x		
126	Polzela	x									1
127	Postojna	x	x								2
128	Prebold	x	x								2
129	Preddvor							x			0
130	Prevalje	x	x								2
131	Puconci	x	x		x						3
132	Rače-Fram	x	x								2
133	Radeče	x									1
134	Radenci	x									1
135	Radlje ob Dravi	x									1
136	Radovljica	x									1
137	Ravne	x	x								2
138	Razkrižje	x									1

Barbara Kvas
E-demokracija v slovenskih občinah

139	Renče-Vogrsko	x									1
140	Ribnica	x									1
141	Ribnica na Pohorju	x									1
142	Rogašovci	x									1
143	Rogaška Slatina	x									1
144	Rogatec	x									1
145	Ruše	x									1
146	Selnica ob Dravi	x	x								2
147	Semič	x			x						2
148	Sevnica	x									1
149	Sežana	x									1
150	Slovenska Bistrica	x									1
151	Slovenske Konjice	x									1
152	Sodražica	x	x								2
153	Solčava								x		0
154	Središče ob Dravi								x		
155	Starše								x		0
156	Straža								x		
157	Sveta Ana	x									1
158	Sv. Trojica S.G.								x		
159	Sv. Andraž S.G.	x									1
160	Sveti Jurij	x	x								2
161	Sv. Tomaž								x		
162	Šalovci								x		0
163	Šempeter – Vrtovec	x	x		x						3
164	Šenčur	x	x								2
165	Šentilj							x			0
166	Šentjernej	x	x		x						3
167	Šentjur pri Celju	x	x								2
168	Škocjan	x									1
169	Škofja Loka	x	x								2
170	Škofljica	x			x						2
171	Šmarje pri Jelšah	x									1
172	Šmarješke Toplice								x		
173	Šmartno pri Litiji	x									1
174	Šmartno ob Paki	x									1
175	Šoštanj	x									1
176	Štore	x									1
177	Tabor	x			x						2
178	Tišina	x									1
179	Tolmin	x									1
180	Trbovlje	x	x								2
181	Trebnje	x	x								2
182	Trnovska Vas	x									1
183	Trzin	x									1

Barbara Kvas
E-demokracija v slovenskih občinah

184	Tržič	x									1
185	Turnišče	x	x								2
186	Velika Polana	x									1
187	Velike Lašče	x	x								2
188	Veržej								x		0
189	Videm	x									1
190	Vipava	x	x								2
191	Vitanje	x									1
192	Vodice	x									1
193	Vojnik	x	x								2
194	Vransko	x	x		x						3
195	Vrhnika	x	x								2
196	Vuzenica	x									1
197	Zagorje ob Savi	x									1
198	Zavrč								x		0
199	Zreče	x	x								2
200	Žalec	x									1
201	Železniki	x									1
202	Žetale	x									1
203	Žiri	x	x								2
204	Žirovnica	x									1
205	Žužemberk	x									1
	Skupaj občine	175	64		31				3	27	269

IX.XIII.I. Tabela e-orodij po nepotrjenih občinah

Št.	Enota analize	Elektronska orodja e-demokracije									Število e-orodij v občini
	Slovenska občina	e-dostop	e-anketa	e-peticija	e-forum	e-konzultacija	e-volitve	e-referendum	stran ni dostopna	stran ne obstaja	
1	Gorje									X	0
2	Log-Dragomer									X	0
3	Rečica ob Savinji									X	0
4	Sv. Jurij v Slo. Goricah									X	0
5	Šentrupert									X	0
	Skupaj nove občine	0	0		0				0	5	0